

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'—1929

ΑΘΗΝΑΙ, 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 51

ΕΣΚΙΜΩΪΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ (*)

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΠΙΟΥΚΑΚ

Ἄχ τί ὄραϊα ποῦ εἶναι
νά ταιριάξῃ κανέναν στιχάκι,
μὰ σπάνια πετυχαίνω.

Ἄχ τί ὄραϊα ποῦ εἶναι
νά κυνηγᾷς στοὺς πάγους τοῦ πέλαγου,
μὰ σπάνια πετυχαίνω.

Ἄχ τί ὄραϊα ποῦ εἶναι
νά σοῦ γίνονται οἱ πόθοι σου
μὰ πάντα μου—ἄχ βᾶί γιὰ γιὰ—
πάντα μὲ ξεγελοῦνε.

II

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΟΥΒΑΒΝΟΚ

Ἡ ἀπέραντη θάλασσα μ' ἀναστατόνει,
βάνει σὲ συντάραχο τὴν ψυχὴ μου,
τὴ συνεπαίρνει καθὼς φύκι στὸ ρέμα.

Ἡ ἄπλα τοῦ ἀπέραντ' οὐρανοῦ,
ὁ ἄνεμος, ἡ φουρτούνα,
μὲ συνεπαίρνει,

συνεπαίρνει τὴν ψυχὴ μου—
καὶ τρέμω δλόκληρη ἀπὸ χαρὰ.

III

ΕΝΑ ΠΡΩΙ

Μὲ τὸ τραγούδι μου θυμήθηκα ἓνα πρωί,
ἓνα ἀγουσιαιτικὸ πρωί,
ποῦ ἔβλεπα τὸν ἥλιο ν' ἀνεβαίνει
ψηλάθε ἀπ' τὸ ποτάμι.
Λαμπερόμαλλοι τάραντοι
βόσκανε κοπαδιαστὰ
τὸν ὄχτον-ὄχτο.

Κορρολογούσαν τὸ χορτάρι,
πίναν ἀπὸ τὸ γάργαρο νερό,
καὶ τὰ θεοπάλαβα μικρά τους
πηδοβολάγαν παίζοντας.

Ἀπὸ χαρὰ σπαρτίρησε ἡ καρδιά μου
μπαρὸς στὴ μεγάλη τούτη χώρα,
μπαρὸς στὰ καλοθερεμένα ἀγρίμια
καὶ τοὺς σολομοὺς
ποῦ σπρώχνονταν ἀνεβαίνοντας τὸ ρέμα.

(*) Βλέπε πῶς κάτω τὸ ἄρθρο «Οἱ Ἑσκιμῶσι».

Ἡ ΟΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛ-ΚΑΝΤΑΡΑ (ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ)

Ἀπὸ τὴν «ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ» τοῦ Louis Bertrand—φωτογραφία τοῦ Boissonas

IV

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΓΡΙΑ-ΑΚΓΙΑΡΤΟΚ

[Τὸ τραγοῦδισε ἓνα βράδι ταιριάζοντάς το πρόχειρα κείνη τῆ στιγμῇ, σὺν τὴν παρακαλουσάνε νὰ τραγοῦδῆσῃ κάτι εἰς αὐτὴ γιὰ νὰ τιμῆσῃ τοὺς ξένους ποὺ εἶχανε φτώχη στὴν παγοκαλύβη].

Ρουτράω τ' ἀγέρι βιαθιά
ν' ἀρχινήσω, νὰ βρω τὸ τραγοῦδι,
μὰ βαρὺ μοῦναι τὸ γέρικο στῆθος...

Κακά, μαῦρα μαντάτα ἀκουστήκαν
γιὰ καλύβια μακρινά, πεινασμένα,
ποὺ κυνίγι δὲ βρίσκουν...

Τραγοῦδι, ἔλα σὺ τόρα καὶ μίλα μου,
φτώσε ψηλάθε,
ἄχ - ἀϊγιά - ἄχ - ἀϊγιά.

Καὶ ξεχάνω, ξεχάνω ὀλότελα
καὶ τὸ γέρικο στῆθος,
τοὺς παλιούς μου καιροὺς σὰ θυμοῦμαι
τοὺς καιροὺς ποὺ βαστούσαν τὰ μπράτσα
θεριεμένους ταριάντους νὰ γδέρνω. [μου]

Τρεῖς θεόρατους τάραντους μπόραγα
νὰ τοὺς γδάρω καλά, μὲ τὴν τάξη,
ὅσο ὁ ἥλιος ἀργοτραβάει τὸ δρόμο του
στὸν οὐρανό.

V

ΟΡΤΙΝΓΚΑΛΙΚ

[Γέρος τόρα, στὸν καιρὸ του πρῶτος στὸ κυνίγι, στὸ δοξάρι καὶ στὸ κάγιακ, μάγος, κηρυμυθῆς, τραγοῦδιστῆς καὶ ποιητῆρης ἀπὸ τὸ Πέλλυ Μπαῖϋ. Ὁ Ράσμουσεν διηγᾶται γι' αὐτόν, πὸς ἢ φαντασίω του ἦτανε πλουσιώτατη καὶ τὸ αἰσθητῆ του λεπτότατο. Τραγοῦδοῦσε πάντα ἅμα δὲν εἶχε ἄλλη δουλειά, καὶ τὰ τραγοῦδια του τὰ ἔλεγε «Σύντροφοὺς του στὴ μοναξιά». — Ὡς πὸσα τραγοῦδια νὰ ἔχει τάχα φτιαγμένα; τὸν ρώτησε ἓνα βράδι ὁ Ράσμουσεν; — «Πόσα εἶναι τὰ τραγοῦδια μου δὲν ξέρω νὰ σοῦ πῶ, ἀποκρίθη. Δὲν τὰ ἔχω μετρημένα. Ξέρω μόνο πὸς εἶναι πολλὰ καὶ πὸς τὸ κάθε τί μέσα μου εἶνε τραγοῦδι. Τραγοῦδοῦ ὅπως παίρνω τὴν ἀνάσα μου». — Αὐτὸ ποὺ δημοσιεύουμε ἐδῶ τὸ εἶχε φτιάξῃ ἓναν καιρὸ ποὺ ἢ ἀρρώστια τὸν εἶχε οἰγιμένον κάτω καὶ πίστευε πὸς δὲ θὰ ματυσηκωθῆ πιά].

Θέλω νὰ τραγοῦδῆσω ἓνα τραγοῦδι,
ἓνα μικρὸ τραγοῦδι γιὰ μένα:
Ἡ ἀρρώστια μὲριξε κάτω
ἀπ' τὸ χυνόπωρο
καὶ γίνηκα πιά ἀδύναμος σὰ μωρουδέλι.
Οὐναϊγιά - οὐναϊγιά.

Πικραμένος φωνάζω τὴ γυναίκα μου
καὶ τῆς λέω νὰ πάη σ' ἄλλο σπίτι,
σ' ἐνοῦ ἄλλου ἄντρα,
ποὺ νὰ ἔχη ἀξιά νὰ στέκη στύλος τῆς

γερός-κι' ἀτράνταχτος σὰ μπλόκος πιάγος.
Πικραμένος τῆς λέω νὰ ἰθύγη
νὰ πάη σὲ χέρια καλύτερα
Οὐναϊγιά οὐναϊγιά.

Τὴ μοῖρα σὺν ποιὸς τῆνε ξέρει; —
Στὸ στρώμα μου ἀνήμπορος κείτομαι
τόρα πιά, δίχως δύναμη,
καὶ μονάχα μου οἱ θύμησες
εἶν' δυνατὲς
ἀπ' ὄλον ἐμένα.

VI

ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΥΜΑΙ

Καὶ συλλογοῦμαι
τὰ μικροπεραστατικά ποὺ ἔζησα
σὺν μοῦ συνέπαιρνε τὸ κάγιακ μου
ἀγέρας τῆς στεριάς στὸ πέλαγο
καὶ πίστεβα πὸς βρίσκομουν σὲ κίνδυνο —
τὶς στενοχώριες μου,
τὶς μικροῦλες,
ποὺ τὶς φαντάζομουν μεγάλες,

τὶς ἔγνιες μου γιὰ κάθε τι χροιάζόμενο,
ποὺ ἔπρεπε νὰ κάμω τρόπο νὰ βρῶ.
Κι ὅστοςσο ἓνα μόνο,
ἓνα μόνο εἶναι τὸ μεγάλο,
τὸ τρισμεγάλο:
Νὰ χαίρεσαι σὲ καλύβια καὶ σ' ἐρημιές
τὴν ἀγούλα, σὺν ξημερώνει,
καὶ τὸ φῶς νὰ πλημμυρίζῃ τὴ γῆς.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ

Εὐρισκόμεθα πρὸς ἀθρόων ζήτημάτων δημοσίων κτιρίων. Ζητημάτων, δηλαδή, αἰσθητικῆς τῆς πόλεως. Ἄλλα πρόκειται νὰ ἰδρυθοῦν, ἄλλα νὰ μετασκευασθοῦν, ἄλλα νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς οἰκοδομήματα προωρισμένα δι' ἄλλους σκοποὺς καὶ μέλλοντα νὰ μεταρρυθμισθοῦν, κατὰ τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν τρόπον. Μελέται, συσκέψεις, προτάσεις, ἀποφάσεις, λαμβανόμεναι καὶ ἀναιρούμεναι, συζητήσεις εἰς τὸν τύπον, λογομαχίαι μεταξὺ εἰδικῶν καὶ ἐνδιαφερομένων. Καὶ ὅλα αὐτὰ μὲ μίαν προχειρολογίαν καὶ μίαν μονομέρειαν, ὥστε ἀπειλοῦν νὰ δημιουργήσουν ἀνεπανόρθωτα σφάλματα καὶ χρονίας πληγὰς τῆς αἰσθητικῆς τῆς πρωτεύουσας, ποὺ ἔχει ἤδη ἀρκετάς. Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του, τέλος πάντων.

Ἔχομεν ἤδη ἓνα τραγικὸν παράδειγμα τῆς δημοσιοκτιριακῆς αὐτῆς πολιτικῆς: Τὰς περιπετείας τοῦ παλαιοῦ ἀνακτόρου, τοῦ ὅπου οἱ ἄμαρτιαι δὲν ἐτελείωσαν ἀκόμη καὶ εἶναι ζήτημα πότε καὶ πῶς θὰ τελειώσουν. Ἐνα καλὸ πρῶτ', ὡς γνωστὸν, στὸ κτίριον αὐτό, ποὺ ἂν δὲν ὑπῆρξεν ἓνα ἀρχιτεκτονικὸν μνημεῖον, ἐξακολουθεῖ ἕως νὰ εἶναι ἓνα μνημεῖον τῆς συγχρόνου ἱστορίας μας, εἰσώρμησαν λεγεῶνες μαστόρων καὶ ἀρχισαν νὰ γκρεμίζουσαν ἱστορικὰς αἰθούσας, νὰ καταρρίπτουσαν παλαιὰς τοιχογραφίας, νὰ ἀφαι-

ροῦν στέγας, νὰ καταστρέφουσαν παρκέτα, νὰ δημιουργοῦσαν, μὲ μίαν λέξιν, ἓνα χάος ἐρειπίων, ἀπὸ τὸ ὅποιον κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ μαντεύσῃ τί ἐπρόκειτο νὰ προκύψῃ. Ἀπλούστατα, ἐπρόκειτο αἱ ἱστορικαὶ αἰθούσαι ἐνὸς ἀνακτόρου, ποὺ ἔκλεισαν μέσα των τὴν ζωντανὴν ἱστορίαν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας βασιλείας τῆς Ἑλλάδος, νὰ μεταβληθοῦν εἰς περιστερεῶνας γραφείων ἐνὸς ὑπουργείου. Μία οἰκτρὰ ἐμπνευσις, διὰ τὴν ἐπανάληψιν ὁμοίων πρὸς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τρέμῃ κανεὶς, ἐπρόκειτο νὰ μεταβάλῃ τὸ παλαιὸν ἀνάκτορον εἰς ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, ἓνα ὁποιοῦνδήποτε ὑπουργεῖον τέλος πάντων. Ἐπὶ τέλους, ἢ κακῆ ἐμπνευσις ἀνεχαιτίσθη κατὰ τὴν ἐκτέλεσίν της, ἀλλὰ ὄχι χωρὶς ἀνεπαγορθῶτους καταστροφάς.

Σήμερον, χωρὶς νὰ λυθῇ ἀκόμη τὸ πρῶτον, ἔχομεν ζήτηματα ἄλλων δημοσίων κτιρίων. Μετρήσατε: Ζήτημα κτιρίου Γερουσίας καὶ Βουλῆς, ζήτημα κτιρίου Συμβουλίου Ἐπικρατείας, ζήτημα κτιρίου Παναθηναίων, ζήτημα κτιρίων πρὸς ἐγκατάστασιν διαφόρων φερροεικίων ἢ ἀστέρων μουσείων, ζήτημα κτιρίων νέων ὑπουργείων καὶ ζήτημα λύσεως ἄλλων αὐτῶν τῶν προβλημάτων διὰ διαφόρων συγδυασμῶν. Συζητοῦνται, λοιπόν, ἀπεφασίσθησαν, ἢ πρόκειται νὰ ἀποφασισθοῦν αἱ ἐξῆς λύσεις: Ἡ Βουλὴ καὶ ἡ

Γερουσία νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὸ παλαιόν, πολυκαλῆς ἀνάκτορον, καταλλήλως μεταρρυθμιζόμενον, χρησιμοποιοῦμένου καὶ μέρους αὐτοῦ πρὸς στέγασιν ὀρισμένων μουσείων. Τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας νὰ στεγασθῆ εἰς τὸ Ἴλιου Μέλαθρον, περιελθὼν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ κράτους, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς Ἐθνικὴ Πινακοθήκη καὶ εὐρεθὲν ἀκατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἰδρυομένου νέου μεγάρου διὰ τὴν στέγασιν τῆς Πινακοθήκης. Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν νὰ κατεδαφισθῆ, προεκτεινομένης τῆς ὁδοῦ Κορατῆ μέχρι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, καὶ ἰδρυομένων ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς προεκτάσεως τῆς ὁδοῦ δύο νέων ὑπουργικῶν μεγάρων. Ἡ, κατ' ἄλλην γνώμην, κατεδαφιζόμενου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, νὰ διατηρηθῆ ὡς κήπος τοῦ Κλαυθμῶνος καὶ εἰς τὸ βῆθος αὐτοῦ νὰ ἰδρυθῆ μέγαρον τῶν Καλῶν Τεχνῶν (·). Ἐν τῇ μεταξὺ εἶχε μελετηθῆ ἢ μετατροπὴ τοῦ τέως Βασιλικοῦ Θεάτρου εἰς μέγαρον Γερουσίας καί, ἐν τῇ μεταξὺ, πάλιν, μπαλῶνεται τὸ Δημοτικὸν Θεάτρον, ὅπως μπαλῶνεται τὸ σικτρὸν κτίριον τοῦ Δημαρχείου, ὡς νὰ ἤξιζε διὰ τὸ ἀίσχος αὐτὸ τῆς δημοτικῆς ἐμφανίσεως τῆς πρωτεύουσας νὰ δαπανηθῆ, πρὸς διακωλύσιν του, ἔστω καὶ μία πεντάρα.

Τὸ ἔτι καὶ νὰ σκεφθοῦν, ἀπλῶς, εὐρέθησαν ἀνθρώποι, μερικὰς ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω λύσεις εἶναι ἀπελπιστικὸν διὰ τὴν δημοσίαν καλαισθησίαν μας καὶ τὴν δημοσίαν λογικὴν. Τὸ ὅτι εὐρέθησαν ἀρχιτέκτονες στέρξαντες καὶ νὰ ἐνασχοληθοῦν μόνον μερικὰς ἄλλας λύσεις — ὅπως ἢ μετατροπὴ τοῦ Ἀνακτόρου εἰς ὑπουργεῖον, ἢ μετατροπὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου εἰς Γερουσίαν καὶ ἢ μετατροπὴ τοῦ Ἴλιου Μέλαθρου εἰς δημοσίον γραφεῖον — ἀντὶ ν' ἀρνηθοῦν κατηγορηματικῶς τὴν συνεργασίαν των εἰς παρόμοια βαγασουργήματα, εἶναι ἀποκαρδιωτικὸν διὰ τὴν «μύρανισιν τοῦ ἄλλοτος», ἀπὸ τὸ ὅποσον πρόκειται νὰ «ἀλισθῶμεν». Καί, ἐν τῇ μεταξὺ, προπαρασκευάζονται τὰ ἀνεπανόρθωτα.

Ἰπάρχουν, βεβαίως, οἱ εἰδικοί, ὅχι ἀπλῶς ἀρχιτέκτονες, ποὺ θὰ ἦσαν ἀρμόδιοι, ἐὰν ἐκαλοῦντο, νὰ ὑποδείξουν τὰς καλυτέρας λύσεις τοῦ δημοσιοκτιριακοῦ ζητήματος ὑπὸ τὴν πολλαπλὴν μορφήν, ποὺ παρουσιάζεται. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς καμμίαν εἰδικότητα — ἐκτὸς ἀν ἀποτελεῖ εἰδικότητα ὁ κοινὸς νοῦς καὶ ἢ στοι-

χειώδης καλαισθησία — ἤμποροῦν νὰ ὀνομασθοῦν, τοῦλάχιστον, αἱ λύσεις, αἱ ὅποσαι μὲ κανένα τρόπον δὲν εἶναι ἀνεκταί. Καὶ αὐταὶ εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολίαν, ἢ μετατροπὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου εἰς Γερουσίαν, ἀποσθηθεῖσα, φαίνεται εὐτυχῶς, καὶ ἢ μετατροπὴ εἰς μέγαρον τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἐνδὸς κτιρίου ὅπως τὸ Ἴλιου Μέλαθρον, κτιρίου προωρισμένου ἀρχικῶς νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μουσεῖον τῆς ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς τοῦ ἰδρυοῦ του, καὶ τὸ ὅποσον καὶ λόγῳ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ του ρυθμοῦ καὶ λόγῳ τῆς κατασκευῆς του (εἶναι πρὸς τοὺς ἄλλοις ἀκαυστον), καὶ λόγῳ τῆς ἐσωτερικῆς του διαρρέσεως καὶ διακοσμῆσεως, μόνον ὡς μουσεῖον ἐπιβάλλεται νὰ χρησιμεύσῃ, ἀδιάφορον ποῖον. Διότι, ἀν, λόγῳ τοῦ φωτισμοῦ του, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς Πινακοθήκη, τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὸς ἄλλας μουσειακὰς συλλογὰς, ποὺ εἶναι σκορπισμέναι, ὑπὸ τύπον προσωρινῆς φιλοξενίας, εἰς ἄλλα ἀπροσδιόνυσα κτίρια, ἢ φθειρόνται μέσα εἰς ὑγρὰ ὑπόγεια καὶ προχείρους ἀποθήκας.

Βεβαίως εἰς τὸ παλαιὸν ἀνάκτορον — καὶ τὰ παλαιὰ ἀνάκτορα εἶναι, αὐτὰ κατ' ἑαυτὰ, ἓνα εἶδος μουσείων — θὰ ἤμποροῦσαν νὰ στεγασθοῦν πολλὰ ἀπὸ τὰς ἐκθέτους αὐτὰς καλλιτεχνικὰς, ἱστορικὰς καὶ ἐθνολογικὰς συλλογὰς. Ἐφ' ὅσον ὅμως εἶναι ἐπίσης κατάλληλα δι' ὀρισμένας τοῦλάχιστον ἐξ αὐτῶν — ὅπως διὰ τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον, τὸ Ἐθνολογικὸν Μουσεῖον καὶ τὸ Μουσεῖον Διακοσμητικῆς καὶ Χειροτεχνημάτων — τὸ Ἴλιου Μέλαθρον καὶ τὸ μέγαρον τῆς Δουκίσσης τῆς Πλακετίας, καταλλήλως διαρρυθμιζόμενον, πρόκειται δὲ νὰ ἰδρυθῆ, κατὰ ληφθεῖσαν ἀπόφασιν καὶ ἐξ ὑποχρεώσεως πρὸς τὴν διαθήκην Σούτσου, ἰδιαιτέρον μέγαρον Πινακοθήκης, τὸ παλαιὸν ἀνάκτορον δύναται νὰ στεγάσῃ, ἀξιόλογα, τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Γερουσίαν, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Κουρεμένου, οὕτως, ὥστε εἰς τὸ περιόπτον αὐτὸ σημεῖον τῆς πόλεως, ὅπου ἦτο ἐγκατεστημένη ἄλλοτε ἢ βασιλικὴ ἐξουσία, νὰ στεγασθοῦν αἱ ἐξουσίαι τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας. Εἰς τὸν ἄνω δὲ ὄροφον τοῦ μεταρρυθμιζόμενου κτιρίου νὰ ἐγκατασταθῆ, τότε, ὅχι παρὲνθρον μουσεῖον, κατὰ τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἀτυχῆ γνώμην, ἀλλὰ τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας, συναφῆς, ἄλλως τε, πρὸς τὸν πολιτικὸν χαρα-

κτῆρα τῶν δύο ἄλλων ἐξουσιῶν, ποὺ πρόκειται νὰ στεγασθοῦν εἰς τὸ ἴδιον ἱστορικὸν κτίριον.

Αἱ λύσεις αὐταὶ εἶναι τόσο λογικαὶ καὶ τόσο προσηρμοσμέναι πρὸς τὴν αἰσθητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν ταυτοχρόνως ἀνάγκην, ὥστε εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς ἀναζητοῦνται ἄλλα. Καὶ εἶναι ἀκόμη ἄξιον ἀπορίας πῶς ἐπιζητοῦνται, μὲ τὰ ἴδια ὑπάρχονα στοιχεῖα, ποὺ ἐξασφαλίζουν, μίαν μόνιμον λύσιν, ἀλλὰ προσωρινὰ λύσεις, ὥστε νὰ πληροφοροῦμεθα, ὅτι τὸ κτίριον τοῦ Θεάτρου τῆς ὁδοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου, πρόκειται νὰ μεταρρυθμισθῆ, κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ ξαναγίνεταί πάλιν θέατρον, καὶ ὅτι εἰς τὸ Ἴλιου Μέλαθρον θὰ γίνων μεσότοιχα σαινιδώματα, ὥστε, ἐν ἀνάγκῃ, τὸ κτίριον νὰ δύναται νὰ ξαναπάρῃ πάλιν τὴν πρώτην του μορφήν. Ἀλλὰ παρομοίας λύσεις δὲν ἐφευρίσκει οὔτε ὁ πτωχότερος ἰδιώτης διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀσημάντου ἀκινήτου του. Ἐπαναλαμβάνω δὲ ἔτι, εἶναι ἀπίστευτον πῶς εὐρέθησαν ἀρχιτέκτονες στέρξαντες νὰ ἀναλάβουν τὸ ἀχάριστον ἔργον παρομοίου μπαλωματικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἐνῶ ὁ κοινότερος κατασκευαστῆς παπουτσιῶν δὲν θὰ ἔστεργε νὰ παίξῃ ταυτοχρόνως τὸν ρόλον μπαλωματοῦ τοῦ σταυροδρομίου.

Προκαμμένου νὰ λυθοῦν ἄθροα δημοσιο-

κτιριακὰ ζητήματα, ὅπως τὰ προαναφερθέντα, ὅπως τὸ ζήτημα τοῦ Μεγάρου τῶν Δικαστηρίων, τοῦ ὁποῦ ἀκόμη συζητεῖται ἢ κατάλληλος θέσις, ὅπως τὸ ζήτημα τοῦ Δημαρχείου Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποῦ ἢ λύσις εἶναι ἐπίσης ἐπείγουσα, ὅπως τὸ ζήτημα ἐπίσης τοῦ καταλληλοτέρου κτιρίου διὰ τὸν Κήπον τοῦ Κλαυθμῶνος, μετὰ τὴν κατεδαφίαν τοῦ ὑπουργείου Οἰκονομικῶν — θέσις ἐνδεδειγμένη διὰ τὸ ἔθνικόν μας Θεάτρον —, ἢ στιγμῇ εἶναι κρίσιμος διὰ τὴν αἰσθητικὴν τῆς πόλεως. Καὶ ἔχουν διαπραχθῆ τόσα ἐγκλήματα, ἀνεπανόρθωτα τὰ περισσότερα, εἰς βάρος τῆς, ὥστε θὰ ἦτο ἀπελπιστικὸν νὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλα. Καὶ δυστυχῶς ὑπάρχει κίνδυνος νὰ διαπραχθοῦν, ἐφ' ὅσον τὰ σχετικὰ ζητήματα ἐξετάζονται μονομερῶς καὶ χωρὶς τὴν συνεργασίαν ὅλων τῶν εἰδικῶν, καὶ ἐφ' ὅσον τὴν βαρύνουσαν γνώμην εἰς τὴν λύσιν των ἔχουν αἱ ἐνδιαφερόμεναι νὰ στεγασθοῦν ὑπηρεσίαι, ποὺ σπεύδουν νὰ ἐκλέξουν, καθεμία, τὴν στέγην τῆς ἀρεσκείας τῆς, ὡσὰν οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν νὰ ἐπρόκειτο νὰ ἐκλέξουν τὸ σπίτι των.

Ἡ αἰσθητικὴ τῶν Ἀθηνῶν διατρέχει νέους καὶ σοβαροὺς κινδύνους. Καὶ εἶναι καθήκον ὅλων μας νὰ τὴν περιφρουρήσωμεν.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΡΩΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Τίποτε πιά, πρὸ νὰ μπορεῖ νὰ μοῦ γλυκάνει τὸν καημό, δὲν ἔμεινε ἄλλο, ἔξω ἀπὸ σέ, ἀξεδίψαστε ἔρωτά μου, ποὺ σὰ μιά φλέβα ὀλόγεμη χτυπᾷς μὲς στὴν καρδιά μου κ' εἶσαι ὡς μιά μέθη σκοτεινὴ χωρὶς ἀπαυδημιά.

Δαίμονα εἶμι ἡγεμονικέ, πνοὴ ποὺ ἀλλόκοτα ἀντηχεῖς σὰν μαγεμμένο φλίουτο καὶ σὰν αἶλος ἐντὸς μου, ἀντίλαλε ἀπεργραπτου καὶ μακρισμένου κόσμου, δέσμη ἀπὸ βέλη πύρινα, νὰ μὲ πονεῖς

Μοῦ ἀρέσει πάντα πιδὸ πολύ, πάντα περισσότερο βασιλιὰ νάχορσαι. Πρόθυμη, ἄγρυπνη φυλάω τὴ μοναξιά μου κ' εἶναι ἢ καρδιά μου ἀμίαντη, σὰν κόρη σὲ ὦρα γάμου, κ' ὁ στοχασμός μου σὰν πουλι πτὴν ἀκροθαλασσιά,

Στὸ κῆμα ἀντίκρου, στὸν βαθὺν ἄερα, στὸν γλαυκὸ οὐρανό, μονάχο καὶ ἀσυντρόφιαστο στὴν πρόσχαρην εὐδία, ποὺ ὄλο διπλώνει τὰ φτερά μπροσὰ στὴ νηνεμία κ' ἀναλογιέται τὸν ξενιτεμό.

Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΕΣΚΙΜΩΟΙ

Ψηλά έκειπάνιο, στις παγοσκεπασμένες απέραντες έρημιές του καναδικού βορρά, από τις δυτικές ακτές της Γροιλανδίας, το Λαμπραντόρ και την Χώραν του Μπάφφεν, ως πέρα στην άλλη άκρη της ηπειρούς, ως στην Άλάσκα και στα παράλια του Βερίγγειου πορθμού, ζή την τραχιά και πολυκαιδεμένη ζωή του ένας ολόκληρος μικρός κόσμος, ή παρόφιλη φυλή των Έσκιμώων, άνθρωποι σαν κι έμάς κι αυτοί, με πάθη, με καθημούς και με ζνείρα. Έως τὰ τελευταία τούτα χρόνια, μὰς ήταν έντελώς άγνωστες οι πίστεις τους, τὰ ήθη τους, ή λογογραφία τους, και δέν ξέραμε τίποτ' άλλο σχεδόν γι' αυτούς, παρά ότι ζούσαν μιά σκληρότατη πρωτόγονη ζωή, ρημοσκορπισμένοι κατά μικρές πατριές μέσα στις απέραντες έρημιές των πάγων. Ξέραμε δηλαδή τις λίγες πληροφορίες που μπορούσαν νά δώσουν οι φλακινούθιρες και οι λίγοι τολμηροί έξερευνητές που περνούσαν βιαστικά από εκείνα τ' άκρογιάλια και που έβλεπαν τις έξωτερικές μόνο εκδηλώσεις της ζωής των Έσκιμώων δίχως νά μπορούνε νά μπούν στην ψυχή τους, γιατί δέ μπορούσαν νά καταλάβουν τή γλώσσα τους.

Οι Δανοί όργάνωσαν κατά καιρούς πολλές έπιστημονικές αποστολές στους τόπους των Έσκιμώων, μὰ αυτές είχανε περιοριστή στη Γροιλανδία μόνο. Τέλος, στα 1920, όργανώθηκε και ή «πέμπτη έξερευνητική αποστολή της Θούλης», με επικεφαλής τὸ διάσημο σήμερα έπιστήμονα και καθηγητή του Πανεπιστήμιου της Κοπεγχάγης Κνουτ Ράσμουσεν. Επί 3 1/2 χρόνια (1921-24) ή αποστολή αυτή, και πρόπάντων μόνος του έ αρχηγός της, διέσχισε όλην εκείνη την απέραντη παγωμένη χώρα που απλώνεται από τον Άτλαντικό ως στον Ειρηνικό, περνώντας πολλές φορές από τόπους και συναντώντας φυλές, που δέν είχαν ιδή ποτέ ως τώρα λευκόν άνθρωπο και δέν είχαν έρθει σε καμ-

μιάν απολύτως έπαφή, με τον διά μέσου των αιώνων δικό μας πολιτισμό. Τὸ σημαντικώτερο μάλιστα είναι ότι ο Ράσμουσεν, γέννημα της Γροιλανδίας, έχοντας έσκιμώϊκο αίμα στις φλέβες του και ο ίδιος και ξέροντας κατά βάθος τὰ ήθη και τή γλώσσα των Έσκιμώων της πατρίδας του, μπόρεσε όχι μόνο νά φέρη σε καλό τέλος τή δύσκολη τούτη αποστολή, μὰ και νά μπή έντελώς στην ψυχή και στο πνεύμα των πρωτόγονων αυτών ανθρώπων του Βόρειου Πόλου. "Όπου κι' αν πήγε, απ' όπου κι αν πέρασε, τον υποδέχονταν σαν δικό και σαν φίλο, του άνοιξαν τις καρδιές τους και του έξήγησαν πράματα που δέ θά μωρτυρούσανε ποτέ σε άλλον ξένο, και που άλλως τε δέν καταλάβαινε ποτέ ένας άλλος, ένας ξένος. Άκόμη και οι μάγοι τους, ένα είδος ειδωλολατρικών ιερέων που είναι οι μόνοι έξουσιαστές εκεί πάνω, του έμυστηρευτήκανε τὰ μυστήριά τους, τὰ ξόρκια τους και τὸ τυπικό των τελετουργιών τους, που ήσαν άγνωστα και μυστικά επί αιώνες αιώνων.

Χίλιες μεγάλες σελίδες πήρε τὸ γενικό πρώτο του βιβλίο. Τὸ πολύτιμο λογογραφικό υλικό που είναι συγκεντρωμένο εκεί μέσα άνοίγει δίχως άλλο καινούργιους δρόμους στις έπιστήμες που ασχολιούνται με τήν εξέλιξη της ανθρωπότητας, με τήν γέννηση και τήν ανάπτυξη των ιδεών, των θρησκείων και των προλήψεων. Έχουμε εδώ μιά φυλή που μὰς παρουσιάζεται όπως θά ήταν ή ανθρωπότητα εδώ και πολλές χιλιάδες χρόνια πίσω, όπως πάνω κάτω θά ήταν οι ευρωπαϊκοί πρόγονοί μας κατά τήν εποχή του Τάρανδου.

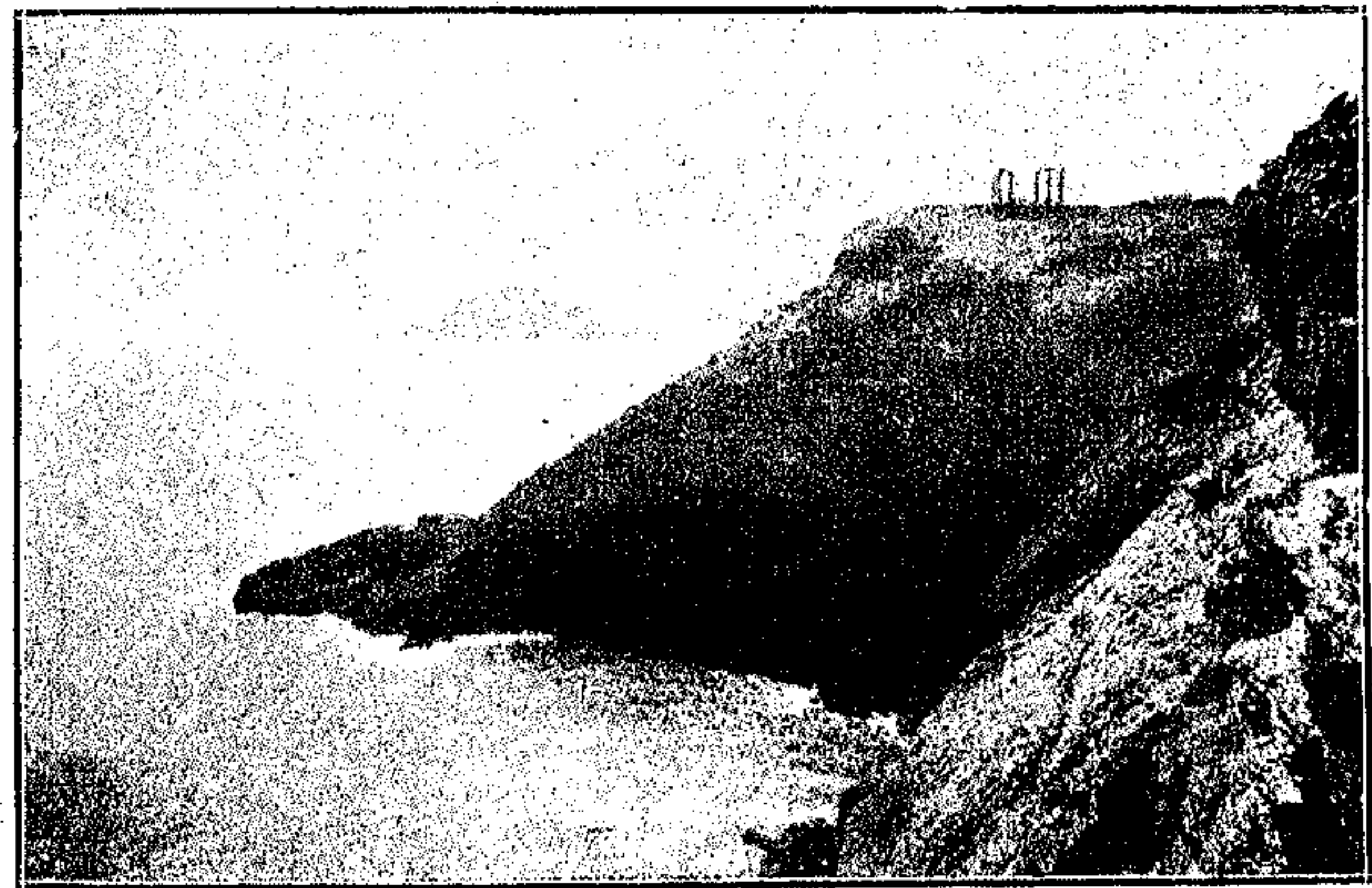
Από τὸ βιβλίο αυτό παίρνουμε και μεταφράζουμε εδώ μερικά τραγούδια, άπίστευτα πλούσια σε λεπτό αίσθημα, θυσιάζοντας τὸ στίχο και τὸ μέτρο γιὰ νά διατηρηθῆ ήσο γίνεται πιδ ανέπαφη ή πρωτόγονη φρεσκάδα τους. Γιὰ νά τὰ καταλάβη καλύτερα κανείς,

πρέπει νά ειπωθοῦν μερικά εισαγωγικά λόγια: πουθενά της γής δέν είναι τόσο δύσκολος ο άγώνας γιὰ τήν ύπαρξη, όσο εκεί πάνω. Οι αιώνιοι πάγοι σκεπάζουν, άδιάκοπα, βουνά, κάμπους και άκρογιάλια, τὰ έφήμερα καλύτερια χτίζονται με μπλόκους από πάγο, τὰ γιατάκια, τὰ καθίσματα, τὰ κρεβάτια όλα από πάγο, στρωμένο με δέρματα. Τὸ ψωμί είναι άγνωστο αυτού, γιατί είναι άγνωστο και τὸ σιτάρι και κάθε άλλος καρπός της γής. Η στερία λεφτερόνεται στις άκροποταμιές και στα χαμηλά ένα μικρό διάστημα, άργά κάθε καλοκαίρι, και ντύνεται τότε με χλόη,

μὰ αυτή είναι τροφή των κοπαδιών των άγριοταράνδων μονάχα. Οι Έσκιμώοι ζουν άποκλειστικά, και μόνο με τὸ κυνήγι και με τὸ ψάρεμα. Άγριοτάρανδοι, φώκες, θαλάσσιοι έλέφαντες, σολωμοί, αυτά είναι ή μοναδική συντήρησή τους. Τὰ δέρματά τους τους χρησιμεύουν γιὰ σκουτιά, γιὰ στρωσίδια και γιὰ «κάγιακ» (βαρκούλες από δέσμα), τὰ δόντια τους και τὰ κόκκαλά τους γιὰ εργαλεία, και με τὸ άφθονο λίπος τους γεμίζει ή μακρουλή πέτρινη λυχνάρα της παγοκαλύδας, που παρέχει θέρμανση, φώς και φωτιά γιὰ μαγέρεμα, όλα μαζί.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΟ ΣΟΥΝΙΟΝ

Από τήν «ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ» του Louis Bertrand—φωτογραφία του Boissonas

Ο ΔΡΑΚΟΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Τους χωριανούς τους βάλανε άγγαριά. Μές στο λιοπύρι, πάνε μέρες τώρα που όγδόντα ψυχές δουλεύουνε άπ' τ'ό πουρνό ύσαμε να νυχτώση.

Κ' ή δουλιά πιό βαρετή τους φαινότανε ακόμα, γιατί δέν ήταν σαν τες άλλες τες χρονιές άγγαριά, μήτε για τ'ό γεφύρι, μήτε και για τή στρατά του χωριού' μόν' ήτανε για τ'ό βαλι τ'ό σπιτι, στο ψήλωμα, στον "Αη-Λιά' ποκάτω. Χωράφι του μοναστηριού άρπαξεν ό άπιστος, τής Παναγίας χτήμα, και τ'όβγαλε δικό του με μαρτυριές ψεύτικες. "Ανεση ή ψυχή του να μη βρη μήτε στον άλλο κόσμο. Κι' όντας οι χωριανοί παραπονέθηκαν και πέσανε τ'ό γούμενο να πάη στη Χώρα κι' εκεί, μαζί με τ'ό δεσπότη, να πασκίσουνε με τ'ό καλό και με τ'α παρκαλία, στα χέρια τής Παναγίας χτήμα να μην αφήσουνε, να τ'ό γυρέψουν πίσω' δίχως καμιάν άπόκριση στάθηκαν τα λόγια τους. Κι' άντις σ'ε καλό να βγούν οι κόποι τους, με μιās τής άγγαριάς τους ήσταν ή προσταγή. Οι χωριανοί του βαλι τ' άρχοντικό να χτίσουνε.

Ξαφνικό τους ήσταν τ'ους φτωχούς έτοι- το τ'ό κακό. Μές στον καιρό του τρυγητού μες τής δουλιās τ'ό γνιάσιμο, "Από την ίδια κι' όλας νύχτα ήσταν οι σπαχήδες, στο χωριό τ'ό μήνυμα να φέρουν. Χτυπήσανε οι καμπάνες και σ'α μαζεύτηκέν όλο τ'ό χωριό και διαλαλήθηκαν ή προσταγή, οι σπαχήδες τον καθένα όρμήνεψαν για τή δουλιά.

"Αφήσανε στη μέση τ' άμπέλια και τον τρυγητό. Πρωτ' - πρωτ' με τ'α χαράματα πιάσανε δουλιά οι χωριανοί. Σάν τ'ό μελίσσι δουλεύουνε, χιλζουν μες στο λιοπύρι. "Απά- γωθέ τους με τ'ό καμτσίκι' οι σπαχήδες.

Όντε άνάσα να πέρουν δέν τους άφηναν, μήτε κουβέντα για να κάνουν, μα κι' ούτε να ξαποστάσουν λίγο μες στη κάψα του ζεστού μεσημεριού. Βιαζότανε ό βαλής.

Μέρες πολλές δέν πέρασαν, κ' ένα πρωτ', μακριά στης Χώρας τη στρατά τη φειδω- τη που άνάμεσα στα καρπερά γλυστρουίσε άμπέλια, μεγάλο φάνηκε νάρχεται φου- σάτο. Μόνο σαν κοντόφτας, κατίλαβαν π'ός ήταν ό βαλής, που έρχότανε μ' άσκέρι καβαλλάρηδες τη δουλιά να δη.

Τ'α χάσανε μπροστά του οι σπαχήδες. Τ'ι λογής θ'α του φανη δέν ήξεραν και τρέ- ξανε ως κοντά του να τον προσκυνήσουνε και τον καλοδεχτούνε. Κ' ύστερα με δίχως ντροπή, με τες βλαστήμιες και με τες βου- σιές χτυπούσαν τους χριστάδες να βιαστούνε, στο βαλι να δείξουνε π'ός οι διαταγές του σαν τ'ό φριμάνι γενόντουσαν τ' άφέντη του σουλτάνου.

Τ'όν έρχομό του δέν τον πρόσμεναν, να φέρουν ως τ'α πόδια του τους προεστούς και τους παπάδες, μα στάθηκαν ως τόσο τυχεροί, γιατί βρέθηκεν ό βαλής εις τες καλές του νάναι μέρες και δέν του κακο- φάνηκε.

Τ'ού καλαρέσανε τ'α χτίσματα, τ'α γύρισε άπ' όλες τες μεριές κ' ύστερα κίνησε για τή βούση με τ'ό κρούσταλλο νερό ποδ'ναι χωσμένη στα φτερίδια άνάμεσα κι' ό ήλιος δέν την βλέπει μήτε στες πιό μεγάλες τ' ά- λωνάση μέρες, στο γλέντι να στρωθη.

Κάτω στες φυλλωσιές βαστούσε τ'ό φα- γοπότι, ακόμα σ'α για τον έσπερινό χτυπή- σαν οι καμπάνες. Με μιās τ'α κέρια χάλα- σαν του μπέη. Πολύ του βαρυφάνηκε να μην τον συνερίζονται πέντ' έξη ποδοπα- τημένοι σκλάβοι, έτοιτον που σ' άκουσμά

του έτρεμεν ό ντουναίς, ή γής, να μη λο- γιάζονε π'ός βρισκόταν στο χωριό, άπιστοι που όλοι μαζί δέν άξιζαν μήτε για τ' άλλο- γον του τη σέλλα.

"Έτσι πιωμένος που ήτανε, πιό βαρετός στάθηκεν ό θυμός του. "Ός τον ένα τους κουβιάλησαν μπροστά του και τους παπά- δες και τους προεστούς. "Ακόμα και τον παπά "Ανθιμο τον εκατόχρονο που έσερ- νόταν να πάη ως τ'ο στασίδι, τον έφεραν κού- τσα-κούτσα στο βαλι, που άνάμεσά τους στάθηκεν. Τους κύτ- ταζε άγριεμένα και χτυπώντας τ'ό ποδάρι του βαριά στο χ'ωμα, άρχισε τες φροβέρες του με φωνή βρα- χνή άπ' τ'ό πιστό.

Για όλους ό παπά Γεράσιμος βρέθηκε ναποκριθη: Χτυπή- σανε για τον έσπερι- νό, του λάλησεν, οι καμπάνες' γιορτή ήη- μέρωνε, χρονιάρα μέ- ρα. Κανέναν δέν έ- φτιαγε, ξεπίτηδες δέν τ'όκαναν.

Πιότερο άγριεψεν ό βαλής, σαν τ'ά- κουσε.

—Μήτε οι καμπά- νες σας, μήτε κ' οι άγιοί σας θ'α γλυτώ- σουνε, τους φώναξε. Με τ'α δικά σας τ'α χέρια, δίπλα στο σπι- τι μου, τζαμι θ'ε να' μου χτίσετε και τ'ό νερό τής βούσης τούτης μονάχος μου θ'ε να τ'ό χαίρουμε. Θ'ε να μου τ'ό κουβαλήσετε για νάχη πάντα ή στέρ- να να πλένουμε προ νάμπω στο τζαμι.

Με τ'α δικά του λόγια γέλασε και γέλασε μαζί του κ' ή συντροφιά του. Ξαναπήσαν την άνηγοριά, πίσω να γυρίσουν οι παπά- δες κ' έμειναν δίχως έσπερινό τη μέρα κείνη οι εκκλησιές.

Μα σαν τ'ό σκοτάδι πύκνωσε κι' άπλώθη- κεν ή νύχτα πάνω στο χωριό, μαζεύτηκαν οι χωριανοί μες στού παπά "Ανθιμου τ'ό σπιτι, γιατί, με τους σπαχήδες στο χωριό,

δέν ήταν έξω στον αδλόγγο τής εκκλησιās να συναχτούνε.

Κι' ό γέρος ό παπάς, που ήταν στύλος του χωριού και συμβουλάτορας, σαν τους ιστόρησε τ'ό τί στάθηκε με τ'ό βαλι, γύρι- σε και τους λάλησε: «'Έφτάσαμε στα ύστερα του κόσμου. Πέτρα γερή στον τόπο της δ'ε θ'α μείνη στο χωριό. Θ'ε να μ'ας ξεκληρί- σουν όλους, μα για πάντα. Πέρασαμε και μαύρες χρονιές, ήσταν κι' άλλοι βαλιδες στο νησί, μα σαν κ' έτοιτον στα μερτικά

μας δέν επάθηκεν κανέναν. Θ'ε να πάη ή ζήση μας. "Έτοι- τος ει'ν' ό δράκος του νερού. "Ο Θεός να κάμη τ'ό θάμα του, από τ'α χέρια τ'α δι- κά του ό "Αης Γιώρ- γης να μ'ας γλυτώση».

Σ'ε βαριά πέσανε συλλοή, τ'α λόγια του σαν τ' άκούσανε οι χωριανοί. Μ' άπ' ό- λους στον Πετρούρη, τον Παναγή τ'ό Κου- σεττή, τ'α λόγια χτύ- πησαν πιότερο του γέροντα' γιατ' έγυρε τ'ό κεφάλι του σ'ε μι'ά γωνιά και πολλήωρα στάθηκε συλλοϊσμέ- νος.

Φτωχοί κι' άνήμπο- ροί που βρεθήκανε, τί να κάνουν οι χω- ριανοί. Τ'ό ριζικό τους έτσι τ'άγραφε και

φύγανε κατοφριασμένοι άπ' του Παπά, στο σπιτι τους καθέναν για να πάη και, μόνο σαν την άλλη μέρα με τ'α χαράματα ξανα- πιάσανε τη δουλειά, έφάνηκε που δέν ήσ- ταν ό Παναγής.

"Ανώφελα τον γύρεψαν. Στο σπιτι ή μάνα του δέν ήξερε, μήτε ακόμα κ' ή Ραλ- λου, ή άδερφή του ή παντρεμένη, για να τους πούν. Και γένηκαν θεριά άνήμερα οι σπαχήδες, σαν άπέιδαν που π'σω δέν έγύ- ριζε.

Πήσε τ'α βουνά, συλλοϊστήκαν και βάρ- δια να βαστήξουνε άποφασίσανε, από του

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΑΙΜΙΛΙΟΣ
Σκίτσο της δ. Κάκιας Γρ. Ξενοπούλου

ἡλιοῦ τὸ βούτημα ὡς τὰ ξημεροόματα, γύρω τοῦ χωριοῦ, μὴν κ' ἄλλοι χωριανοὶ τὸν ἀκολουθήσαντε.

Μὰ ποῦ νὰ βρεθῆ κανένας ἄλλος ποῦ νάχη τὴν καρδιά τοῦ Παναγιῆ. Καὶ πάλε μὲς στὸ λιωπύρι χιτίζοντε χειρότερα κ' ἀπὸ τοὺς μεροκαματιόηδες, χωρὶς ἀνάσα, δίχως ξαποστασιά, ὡς κείνο τὸ μεσημέρι ποῦ ἦρταν ἀπὸ τὴ Χώρα καβαλλάρηδες νὰ φέροντε στοὺς спаχῆδες μήνυμα πὼς τὸ βαλιὴ τὸν σκοτώσαντε τὴν νύχτα. Τὸν χτύπησαν στὴ στράτα του, σὰ γύριζεν ἀπ' ὄξω, καὶ χάθηκε ὁ φωνιάς.

Στὴ μέση παρατήσαντε τὴ δουλιὰ. Ἀφήσαντε τὰ χιτῆματα ἔρημα καὶ διώξαν τοὺς ἀργάτες, στὴ Χώρα οἱ спаχῆδες νὰ κατέβουν.

Ξαλλάρωσε τὸ χωριὸ ὀλάκαιρο. Σηκώστηκε ἀπὸ πάνω του ἡ μυλόπετρα ἢ βαρειά ποῦ ν' ἀνασάνη δὲν τ' ἄφηνε. Τοὺς γλύτωσε, τοὺς χωριανούς, ὁ Θεὸς ἀπ' τὸ βαλιὴ, μονομιάς, κ' ἀπὸ τοὺς спаχῆδες ποῦ γένηκαν βραχνῆς στὸν ὕπνο τους καὶ στὸν ξύπνο τους.

Πρώτη φορὰ ξαπόστασαν, τὴ μέρα κείνη, ὕστερ' ἀπὸ τόσους καιρούς. Κι' ὄντας ἡ νύχτα ἔπεσε κ' οἱ χωριανοὶ πλαγιάσαντε νὰ κοιμηθοῦν, μὲς στὸ γλυκὸ πρωτοῦλνι τοὺς ἤρτε νὰ τοὺς νανοῦρη φωνὴ τραγουδιστῆ.

Στὸν πλάτανο δίπλα τὸ γέρικο, πὰ στὸ πεζούλι καθησμένος, ἀνοίξε τὴ φωνὴ του ὁ Παναγιῆς, ποῦ στὰ μεσοῦρανα ἔφτανε καὶ κλίαντε τὲς κορασιές, μεράκια νὰ τραγουδήση, ἀναθυμίες, κρουμένους καημούς.

Ξυπνήσαντε οἱ κοπελλιές, σηκώστηκαν κ' οἱ παντρεμένες καὶ βγήκανε τὰ παλληκάρια ὄξω νὰ πᾶν στὴν κάτω γειτονιά νὰ σμιξοῦν τὲς φωνές τους μὲ τὸν τραγουδιστῆ, ποῦ μερακωμένος ἔφελνε, σὰ νάταν σὲ ξεφρίντωμα, σὰ νάταν σὲ πανηγύρι:

Τοὺς τόπους ποῦ φιλοῦμαστε θωρῶ τους κ' [εἰν' νὰ σκάσω, θαρκοῦμαι ἔπεσε φιλι καὶ σκύρτω νὰ τὸ πιάσω.

Κ' ὕστερα πάλε:

Πιάσε μαχαίρι μουττωτὸ καὶ τὴν καρδιά μου [σκέσε, μὰ ἔγνια σου μὴ σκοτωθῆς, γιατί' καὶ μέσα εἶσαι.

Πέρασαν τὰ μεσίνυχτα κ' ἀκόμα στὸν πλάτανο ἀπὸ κάτω ὁ Παναγιῆς καὶ γύρω

ἢ συντροφιὰ του δὲν ἄφηναν ποῦ νὰ μὴν ποῦν τραγοῦδι ποῦ τὰ φύλλα τῆς καρδιάς ν' ἀνοίγη ἕνα-ἕνα.

Μὰ καὶ στὰ παραθύρια πίσω ἀρογκράζονταν οἱ κορασιές, παρίσταναν κ' οἱ παντρεμένες, γιατί δὲν ἦταν πλάσμα τοῦ Θεοῦ μὲς στὸ χωριὸ τοῦ Παναγιῆ τὴν ἀγάπη νὰ μὴ ξέρη γιὰ τὴ Μυροφοροῦ, ποῦ πάντα λόγιαζε ταῖρι του νὰ κἀνη, ὄντας θὰ ἐρχότανε ὁ καιρός.

Ἀπὸ μωρὰ παιδιὰ μαζί ἦτανε, καὶ τῶν σπιτιῶν τους τὲς ἀδελές τὲς χώριζε μονάχα ὁ καλαμιώνας. Καὶ σὰ μὲ τοῦ καιροῦ τὸ διάβα γενόντουσαν μεγάλοι, πάλε μαζί νὰ μαζώξουν τὲς ἐλιές, πάντα μαζί στὸν τραγητὸ καὶ στὸν καιρὸ τοῦ θέρου.

Βγήκεν ἡ πούλια πὰ καὶ πίσω ἀπὸ τὲς χαρουπιές στὸ λόγγο ἢ μέρα γλυκοχάραιε σὰν οἱ τραγουδιστάδες γυρίζανε νὰ πᾶ νὰ κοιμηθοῦνε.

Οἱ μέρες ἦταν νὰ ξανάρτουν οἱ παλιές, σὰν πρώτα νὰ ξαναπιάσουν τὲς δουλιές τους. Μὰ δὲ τὸν χάρηκαν οἱ χωριανοὶ τὸ λυτρωμὸ τους πολλήωρα, γιατί καλὰ-καλὰ δὲν ἦταν δειλινὸ κ' ἄλλο κακὸ τοὺς πρόσμενε. Βουητὸ μεγάλο ἀκούστηκε, σὰ μὲς στὴν ἀστραποβορόντητη τὴ νύχτα τοῦ γενάρη τὸ μανιασμένο ἀγέρι.

Καβαλλάρηδες ἐρχόντουσαν, ἀκούστηκε ποδοβολητὸ, φωνές, βροσιές. Σπαχῆδες καὶ γενήτσαροι γεμίσαντε τὲς στράτες καὶ πλημμυρίσαν τὰ σοκκάκια τοῦ χωριοῦ. Ἀρπάζανε τοὺς χωριανούς ποῦ τύχαινε μπροστὰ τους νὰ βρεθοῦνε καὶ τοὺς φωνάζανε.

«— Ζητᾶμε τὸ φονιά νὰ μᾶς τὸν δώσετε, ποῦ σκότωσε τὸν ἀφέντη τὸ βαλιὴ. Τὸν εἶδαν ποῦ καταδῶθε ἐρχότανε, γιατί' ὕστερ' ὄντις γιὰ ἕνα, θὰ πᾶτε ἕλοι καὶ τὸ χωριὸ σας θὲ νὰ τὸ κἀψουμε. Ὡς νὰ νυχτώση, θὲ νὰ μᾶς τὸν βρῆτε, γιατί' ἄλλιως στὸ λαίμυρὸ τῶν κἀπάδων σας καὶ τῶν προεστῶν σας, αἴριο κ' ὄλας, σκοινὶ θὲ νὰ ζωστῆ».

Νὰ χάσουν τὰ συλλοικὰ τους ἦτανε οἱ χωριανοὶ. Σουρούπωνε, ἡ νύχτα κόντανε κ' ἀπὸ μακριὰ ἀκούστηκε πάλι τοῦ Παναγιῆ ἢ φωνὴ ποῦ γύριζε τραγουδώντας ἀπ' τ' ἀμπέλι.

Σὰ μπῆκε στὸ χωριὸ ὁ Παναγιῆς κ' ἀκούσε πὼς ἦταν οἱ γενήτσαροι ἔτοιμοι νὰ πιάσουν τοὺς κἀπάδες, ἔτρεξε μονομιάς καὶ φώναξε στοὺς спаχῆδες:

«— Τί τοὺς βαστάτε ἄδικα τοὺς γέρους τοὺς ἀνίξερους; Ἐγὼ' μαὶ ποῦ σκότωσα τὸ βαλιὴ. Στὴν κούρη τῆς ἐλιάς ἴμουν χωσμένος καρτερώντις τον. Ἀπὸ τὸ δράκο τοῦ νεροῦ γιὰ νὰ γλυτώσω τὸ χωριὸ. Πάρτε με, σκοτώστε με κ' ἔσεῖς.

Νύχτα, νύχτα τὸν κουβαλήσαντε στὴ Χώρα. Στοῦ σεραγιοῦ τὴν πόρτα τὸν κρεμάσαντε ἀντίκου. Ὀλάκαιρος δυὸ μέρες τὸν ἀφῆκαν ἔτσι κρεμασμένο κ' ὕστερα μονάχα δεχτήκανε νὰ τὸν πάρουν οἱ δικοὶ του γιὰ νὰ τὸν θιάφουν ἀπὸ χωριὸ.

Δὲν ἔλειψε κανένας ἀπ' τὸ ξόδι του. Καὶ μὲ τὴ μάνα ποῦ ἔκλαψε τὸ γιὸ της καὶ μὲ τὴν ἀδερφή του, ἔκλαψαν καὶ τὰ παλληκάρια τὸ σύντροφο, τὸ νιὸ ποῦ χάθηκε κ' οἱ κοπέλλες τοῦ χωριοῦ τὸν τραγουδιστῆ τὸ γλυκόφωνο. Κ' ἡ Μυροφοροῦ ἢ ἄμοιρη πῆγε στὸ μνήμα του ν' ἀνάψη αἰταίριτικο κερὶ - ποιδὸς νὰ τῆς τῶλεγε—ποῦ στὴν κασσέλα τῶχε φυλαγμένο γιὰ τὰ δικὰ της στεφανώματα.

Πέρασαν καιροὶ, χρόνια ἀπὸ τότες, κ' ὁ Παναγιῆς ξεχάστηκε ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὴ θύμηση. Χαλάσματα ἔρημα καὶ μαῦρα γένηκε τὸ σπῆτι τοῦ βαλιὴ, γκρεμίστηκαν κ' οἱ τοῖχοι καὶ γένηκαν γιὰ τοὺς γκιώνηδες φωλιές, γιὰ τὰ σερπετὰ τῆς γῆς.

Μὰ γλύτωσε ἢ βρούση, τοῦ χωριοῦ ἢ κεραιόβρουση, καμάρι καὶ στολίδι παντοτεινὸ. Κίττω στὲς φυλλοσιές της ξεφαντώνουν τὰ παλληκάρια καὶ τραγουδοῦν τὰ μεράκια καὶ τοὺς καημούς τους, μὰ δὲ λένε κ' ἕνα «Θεὸς σχώρεσ' τον» γιὰ τὸν Παναγιῆ καὶ μὰ κοπέλλα δὲ βροσκαται ἕνα κεράκι νὰνάψη στὴν ἐκκλησιὰ γιὰ τὴν ψυχὴ του.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΑΙΜΙΛΙΟΣ

Σημ. —Τὰ δίστιχα ποῦ ἀναφέρονται εἰς τὸ διήγημα, προφέρονται εἰς τὴν κυριώτικην διάλεκτον ὡς ἑξῆς περίπου: τὸ πρῶτο:

Τοὺς τόπους ποῦ φιλοῦμαστεν θωρῶ τους
[εἰν' ἔν νὰ σκάσω,
θαρκοῦμαι εἰς' ἔπεσε φιλι εἰς' σκύρτω
[νὰ τὸ πιάσω

καὶ τὸ δεύτερο:

Πιάσε μαχαίρι μουττωτὸν εἰς' τὴν καρδιά μου
[σκέσε, μὰ ἔγνια σου μὲν σκοτωθῆς, γιατί' εἰς' μέσα εἶσαι.

Ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα τῶν τραγουδιῶν αὐτῶν, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ ἀκριβῆ χρονολογίαν, γιατί καὶ σήμερον πολλὰ, ξεχασμένα, τὰ τραγουδοῦν στὰ χωριά, παραλλαγμένα, εἰς τὰ πανηγύρια.
Α. Α.

ΣΟΝΕΤΤΑ

1.—ΕΛΛΑΤΕ

Ροδόχομα κορμιά κ' ἀγαματένια,
στὸ νοῦ μου, θύμησες γλυκαιές, ἔλατε,
ποῦ, κρῖνα, ὅπου καὶ νᾶναι ἀνθοβολάτε,
καὶ διώξτε μου τὴν ἀργοκοίμητη ἔννοια.

Διβάνια θὲ νὰ στρώσω μεταξένια,
καὶ μπρός μου ἕνα πρὸς ἕνα ὡς θὰ κερνάτε,
σὰν ὀπτασιές δειλές, θὰ μὲ κερνάτε
πάθια βουβὰ σὲ λήκυθο ἀσημένια.

Ἐλάτε νὰ μοῦ δώστε, οἱ πεθαμένοι,
τὴν ἡδονὴ νὰ πῶ καὶ νὰ μεθύσω
κ' ἴσως μπορέσω, ἢ ὄρα εὐλογημένη,

σφιχτὰ κοντὰ μου πὰ νὰ τὴν κρατήσω,
μὴ καὶ μοῦ φύγη πάλι πρὸς τ' ἀστέρια,
τὰ χρόνια ὡς μοῦ βαραίνουνε τὰ χέρια.

2.—ΛΑΒΟΥΤΟ

Φτωχὸ λαβοῦτο, σ' ἔχουνε καὶ σένα
διωχμένο ἀπ' τὴν πατρίδα, κ' ἔχει κλεισθεῖ
τὸν πόνο τὸν μικρὸ τ' ἀχοῦ σου ἢ βρούση,
μονότονα ποῦ τρέχει καὶ θλιμμένα.

Τὸ κλάμα σου μὲ πᾶει στὰ κρεμασμένα
καὶ μὲ κερνά τοῦ ὄνειρου τὸ μεθύσι
κ' ἔχουνε σὰν κοράκια φτερουγήσει
στὰ σπῆτια οἱ θύμησες μου τὰ πεσμένα.

Καὶ γὰ, ποῦ ἀνθοβολάτε, ὅπως καὶ πρώτα,
τὸ ρόδο στὰ ρημάδια καὶ τὸ κρῖνο,
τοῦ χαρμενοῦ μπροστὰ μου ἔχω τὰ φῶτα,

ποῦ γύρω πεταλοῦδα πᾶω καὶ σβύνω,
καὶ σκλάβες μέσα ἀκούω νὰ τραγουδοῦνε
γιὰ τοὺς ρομιούς ἀκόμα, ποῦ ἀγαπᾶνε.

ΒΑΣΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ «ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΛΟΓΙΑ», ΤΟΥ ΦΡ. ΚΥΝΚΕΛ

ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Έγωκεντρισμός.

«Ας υποθέσουμε πώς ένας γέρος γλιστρήσε στο δρόμο κι έπεσε, και πώς ένας νέος τρέχει να τον βοηθήσει. Μια τέτοια πράξη μπορεί να γίνεται με δύο διαφορετικούς σκοπούς. Η γίνεται με το σκοπό να βοηθήσει κανείς εκείνον που έπεσε, ή για να βγή στην εκτίμηση των άλλων ώφελημένος με την πράξη του εκείνος που βοήθησε. Αν υπερτερή ο πρώτος σκοπός, ονομάζουμε «ουσιαστική» τη λειτουργία που αναφέραμε, αν υπερτερή ο δεύτερος, την ονομάζουμε «έγωκεντρική» (έγωιστική).

Οι δύο σκοποί θα συνυπάρχουν βέβαια πάντοτε. Είναι όμως εύκολο να ξέρουμε ποιος από τους δύο παίρνει τη μεγαλύτερη θέση, άμα φανταστούμε πώς ή προσπάθεια της βοήθειας δεν πέτυχε. Εκείνος που πήγε να βοηθήσει θα αισθανθή τότε και στις δύο περιπτώσεις λύπη. Αλλά όποιος ενδιαφέρεται για το πράμα, ο σχετιζόμενος «ουσιαστικά» με τον κόσμο, θα συλλογίζεται το αντικείμενο της άγониς προσπάθειάς του, τον άτυχο γέρο. Θ' αναρωτιέται λ.χ. τί ν' απόγινε και αν θα μπορέσει να πάη μόνος του σπίτι. Εκείνος πάλι που αισθάνεται έγωκεντρικά, θα υποφέρει που δεν μπόρεσε να κάμη την καλή του πράξη. Θα κατηγορή τον έαυτό του, ή θα προσπαθή να τον δικαιολογήσει. Όπως και να είναι, ή συλλογή του θα είναι για τον έαυτό του. Το κύριο αντικείμενο της προσπάθειάς του πριν, ήταν οτι και τώρα: ο έαυτός του.

Σκοπός κάθε «ουσιαστικής» λειτουργίας

είναι να εξυπηρετήσει τον κόσμο (το αντικείμενο) ενώ ο έγωιστής συμμορφώνεται αδιάκοπα, κι' ως μ'ήν το ξέρη, σύμφωνα με την εκτίμηση που έχει του έαυτού του. Έχει ένα ιδανικό του έγώ που πολεμά να φτάσει, μια καθοδηγητική εικόνα, όπως την ονομάζουμε, που μ' αυτή μετρά την αξία ή άπαξία του. Το καθετί που γίνεται, το κρίνει με το μέτρο της, αν δηλαδή τον φέρνει πιο κοντά στην καθοδηγητική του εικόνα ή όχι. Το κάθε πλησίασμα σ' αυτή το αισθάνεται για εύτυχία, κάθε ξεμάκρμα για δυστυχία.

Η καθοδηγητική αυτή εικόνα μπορεί να έχει ποικίλες μορφές. Μπορεί λ. χ. να σημαίνει: «θέλω να είμαι πλούσιος σαν το Ρότσιλντ», ή «εύτυχισμένος σαν τον Κροίσο», ή «δυνατός σαν το Ναπολέοντα», ή «θεοφοβούμενος σαν το Λούθηρο», ή «φτωχός σαν το Φραγκίσκο», ή «να υποφέρω καθώς ο Χριστός στο σταυρό». Εκείνο όμως που ξεχωρίζει πάντοτε το ιδανικό του έγώ, είναι οτι ο φορέας του προσπαθεί να καθυποτάξει τον αντικειμενικό κόσμο, ενώ, για όποιον έχει την «ουσιαστική» αντίληψη, το έγώ τάσσεται υπηρέτης των αντικειμένων.

Σε πολλές περιπτώσεις συμβαίνει σε κείνον που είναι έγωκεντρικός να παρατηρή τον έαυτό του την ώρα που κάνει κάτι. Βήμα με βήμα παρακολουθεί, κριτής του έαυτού του, τον έαυτό του, χωρίς να καλονιώθη το νόημα αυτής της παράξενης μορφής της συνείδησης. Γιατί αυτό δε σημαίνει τάχα συνείδηση ξεχωριστά άγρυπνη, παρά σημαίνει πώς έκαμε κανείς τον έαυτό του αντικείμενο

για τις παρατηρήσεις του, από το φόβο μήν την πάθη, ή, που είναι το ίδιο, από φόβο μή ξεμακρύνη από το ιδανικό του έγώ. Είναι: άτελείωτες οι μορφές που μπορεί να πάρη ή έγωπάθεια και συχνά πρέπει να καταλαβαίνουμε καλά την ανθρώπινη ψυχή, για να ξεσκεπάσουμε όλους της τους μετασχηματισμούς και τα κρυψίματά της. Και συνήθως είναι πιο εύκολο να ξεσκεπάσουμε τους άλλους παρά τον έαυτό μας, γιατί το ξεσκεπάσμα του άλλου μπορεί να ώφελήσει την εξύψωση του δικού μας έγώ. Και μπορούμε με μεγάλη ευκολία να κατορθώσουμε οτι εξυψώνει τον έαυτό μας.

Το χρωστούμε στον Άλφρέδο Adler, τον ιδρυτή της ατομιστικής ψυχολογίας, οτι τόνοιε και μας έκαμε να προσέξωμε πώς ποτέ δε μας φτάνει στην αυτοεκτίμησή μας να αισθανόμαστε το έγώ μας είτε εύτυχισμένο και κοντά στην καθοδηγητική εικόνα, είτε μακριά και δυστυχισμένο: «Όσο έγωκεντρικότεροι είμαστε, τόσο φανερώτερα λειτουργούν πάντοτε μέσα μας δύο αντίθετα μεταξύ τους σημεία στη σκάλα της αυτοεκτίμησής μας. Όσο πιο κακομοιριασμένοι αισθανόμαστε τον έαυτό μας, τόσο ψηλότερα βρίσκεται το σημείο της εύτυχίας που συγχρόνως αξιώνουμε να έχωμε. Όσο λιγώτερα χρήματα έχωμε, τόσο μεγαλύτερη είναι ή κληρονομία ή το λαχείο που όνειρευόμαστε. Και όσο πιο κοντά αισθανόμαστε τον έαυτό μας στο ιδανικό μας, τόσο βαθύτερα πάει το σημείο που θα φοβηθούμε. Όσο πιο σπουδαίος φαντάζεται ένας άνθρωπος πώς είναι, με τόσο μεγαλύτερη ευθιξία πειράζεται, και δεν τον έχαιρέτησε στο δρόμο ένας κοινός θνητός.

Γνώρισμα του έγωκεντρισμού είναι πάντοτε οι αλύγιστες αξιώσεις του. Το έγώ είναι ο δεσπότης που δε δέχεται να του αντιλέγουν. Αν θα είχε κανείς το περίεργο ιδανικό να είνε δυστυχισμένος σαν τον Γάδ, ως τον περιποιούνταν όσο ήθελε, θα χώνονταν όλο και βαθύτερα μέσα στη δυστυχία του, και χωρίς να το καταλαβαίνη ο ίδιος, θα μεταχειρίζονταν τις πιο λεπτεπίλεπτες πονηριές για να μ'ήν τόχη κι εύτυχίση. Γιατί ή εύτυχία θα ήταν γι' αυτόν δυστυχία, θα ήταν το ναυάγιο του ιδανικού του για το έγώ του. Γι' αυτό ονομάζουμε τη διαγωγή του έγωιστή δ'εξυθυμία και την καθοδηγητική του εικόνα,

άσχετα με το περιεγόμενο κάθε φοράς, αυτοαποθέωση ή «έγωκεντρισμός». Σε όποιον φαίνονται τα λόγια αυτά υπερβολικά ως περιμένη να δη τον έαυτό του στις κρίσεις του καθαρού. Θα παρατηρήση τότε πώς το κάθε έγώ, ακόμη και το λιγώτερο έγωκεντρικού ανθρώπου, όταν αισθανθή να τον θίξουν, κάνει σα θεός που τον πρόσβαλαν.

Μπορούμε να παραστήσουμε τη στάση του έγωιστή με μια κάθετη γραμμή, που έχει το μηδενικό στη μέση, καθώς το θερμομέτρο. Κάθε της σημείο πάνω από το μηδενικό σχετίζεται με το αντίστοιχο σημείο κάτω από το μηδενικό. Όσο δηλαδή χαμηλότερα βρίσκεται το συναίσθημα της μειονεξίας ενός ανθρώπου, τόσο ψηλότερα ανεβαίνει ή ανάγκη του να φανή, και αντίθετα. Η γραμμή ολόκληρη εκφράζει τον τρόπο που ο άνθρωπος εκτιμά τον έαυτό του. Στη συνείδησή του όμως δεν αισθάνεται την απόσταση ανάμεσα στην ανάγκη να φανή και στο αίσθημα της μειονεξίας, την απόσταση δηλαδή μεταξύ άπάνω και κάτω σημείου, παρά αισθάνεται κάθε φορά την απόσταση ενός των δύο αυτών σημείων από το ιδανικό του έγώ, που μπορούμε λ. χ. να το τοποθετήσωμε στα 100.

Οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν βέβαια κάθε φορά στη συνείδησή τους μόνο το ένα απ' αυτά τα σημεία. Η αισθάνεται κανείς από πάνω και σίγουρος ή από κάτω και άδελαιος. Στη συνηθισμένη ζωή είναι σπανιότατο και παρουσιάζεται συνήθως μόνο ως φάση του καθαρού, το να έχη κανείς μαζί συνείδηση του συναισθήματος της μειονεξίας και της προσπάθειάς του να φανή. Υπάρχουν και άνθρωποι που περνούν ολόκληρη τη ζωή τους πιστεύοντας πώς βρίσκονται μόνο στο ένα από τα δύο σημεία. Αμα καλοπροσέξωμε όμως, βλέπομε σχεδόν χωρίς εξαίρεση οτι σ' αυτές τις περιπτώσεις λειτουργούν αδιάκοπα και τα δύο σημεία.

Ας υποθέσουμε πώς κάποιος έχει για ιδανικό του έγώ του να είναι καλός άνθρωπος. «Να είμαι καλός άνθρωπος» αντιστοιχεί τότε στο σημείο +100 της γραμμής του έγώ του. Ο ίδιος ίσως να μ'ήν κρίνη τον έαυτό του έντελώς καλό, γιατί και ή μετριοφροσύνη είναι άπαραίτητο στοιχείο του καλού ανθρώπου. Αισθάνεται, ως πούμε, στο σημείο +80. Θ' ανακαλύψη όμως ίσως πώς ή καλωσύνη του ζημιώνεται μ' ένα κομμάτι ιδιοτέλεια

ή ματαιοδοξία. Και τότε ή αυτοεκτίμησή του δε θα κατέβη από τα +80 στα +75, παρά θα γκρεμιστή διαμιάς από τα +80 στα -80. Αντί να θεωρήση τον έαυτό του καλόν άνθρωπο με μερικά ελαττώματα, θα αισθανθή τον έαυτό του συντριμμένο, ας να ήταν από τα πιο χειρότερα πλάσματα του κόσμου. Στην ένταση όμως πάλι του πόνου του θα ξαναβρή μια απόδειξη της καλωσύνης του, γιατί πρέπει να είναι κανείς πολύ καλός, για να μπορή ν' απελπίζεται έτσι απόλυτα για ένα τόσο μικρό ελάττωμα. "Ο,τι παρουσιάζεται εδώ με το πρόσημα της ήλθησης για καλοσύνη, δεν είναι τίποτα άλλο παρά ή αγάπη του έαυτού μας. Γιατί μόνο στη γραμμή του έγωκεντρισμού κυμαινόμαστε με τόση δύναμη από δω κι από κει (γι' αυτό ή έξυθυμία, τό να έρεθίζεται κανείς εύκολα, είναι γνώρισμα του έγωκεντρισμού). Μόνο εδώ υπάρχει τόσο πολύ πονηριά και αυταπάτη. Η αληθινή αγάπη του καλού βρίσκεται σε άλλη γραμμή, όπου βασιλεύουν άλλοι νόμοι.

Ο έγωκεντρισμός είναι αδύνατος χωρίς ξεγέλασμα του έαυτού μας. Ακόμη και κείνος που λέει παστρικά, καθώς ο Ριχάρδος, «θέλω να γίνω κακούργος», δε γελά μόνο τον κόσμο, με τό να σκεπάξη τις αδυναμίες του με βίαιες πράξεις, παρά και τον έαυτό του. Γιατί κρύβει από τον έαυτό του ότι μισεί μόνο και μόνο γιατί δε βρίσκει τό θάρρος ν' αγαπήση, και πώς λέει στις ήδονές του κόσμου «όχι», γιατί δε θέλει να πη «να!» στο δικό του πόνο. Ο καθένας που μισεί, υποφέρει, χωρίς να τό ξέρη, από αγάπη. Γι' αυτό όμως θα γίνη, λόγος πάρα κάτω. Μας φτάνει να παρατηρήσωμε εδώ πώς κάθε έγωιστής γελά τον έαυτό του. Σωστή κρίση και έγωπάθεια δεν μπορούν να συνυπάρχουν και ο έγωκεντρισμός έμποδίζει τή σωστή εκτίμηση. Και γι' αυτό μπορούμε σε κάθε άνθρωπο (γιατί κάθε άνθρωπος έχει ένα κομμάτι έγωκεντρισμού) να ξεσκεπάσωμε ένα κομμάτι αυταπάτη και να φέρωμε στο φως μια συνειδητή τερατουργία. "Οσο έγωκεντρικώτερος όμως είναι ένας άνθρωπος, με τόσο μεγαλύτερη πονηριά διαμορφώνεται τό ξεγέλασμα και τόσο περισσότερες είναι οι προφάσεις με τις όποτες φυλάγεται για να μην ξεσκεπαστή. Γιατί τό νιώθει καθαρώτατα, αν και δεν τ' όμολογεί, πώς ο έγωκεν-

τρισμός του θα σωριαστή μπρός στην άλλη θεία.

Ουσιαστικότητα.

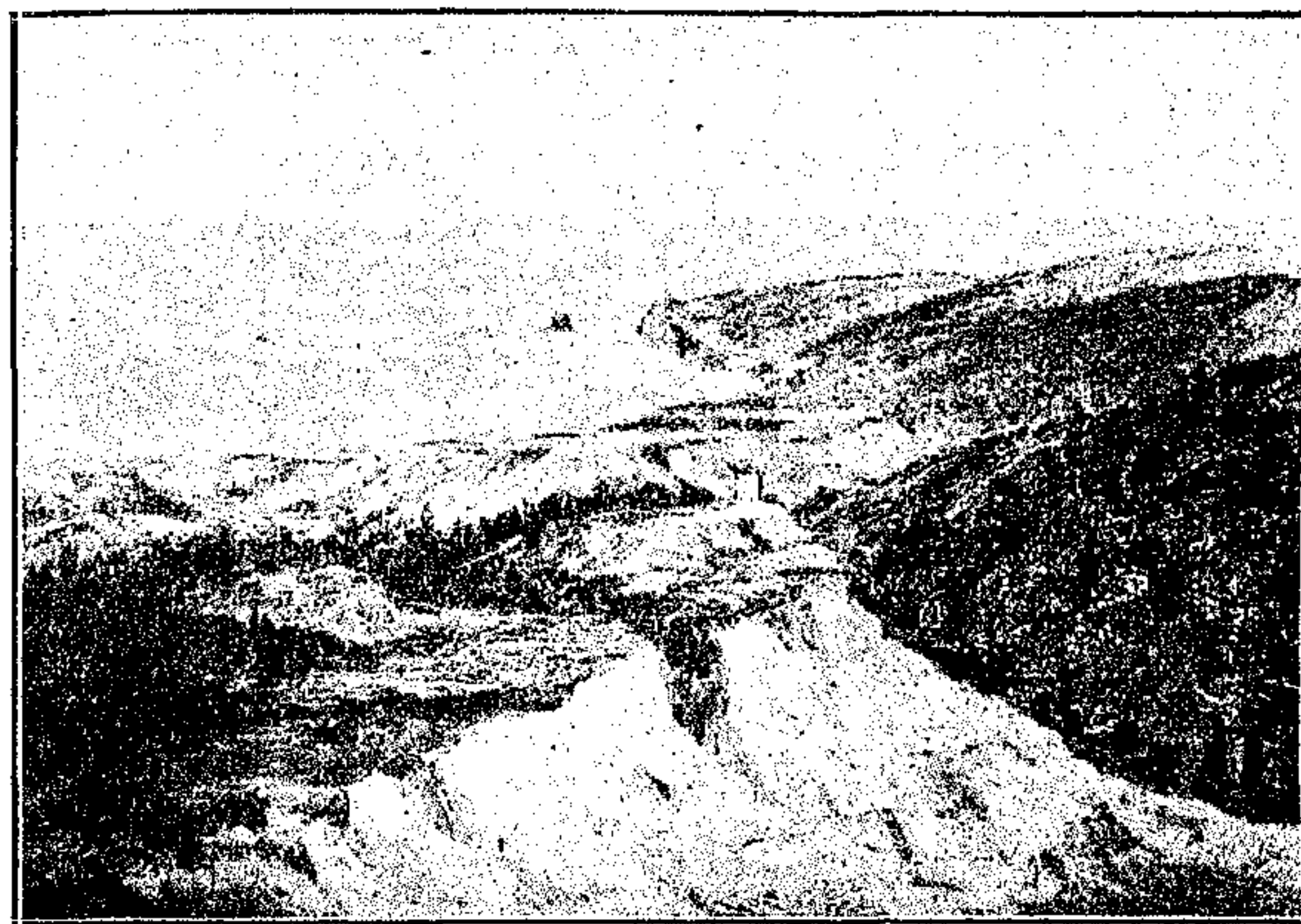
Γνώρισμα για την ουσιαστική μας στάση, είναι πώς δε θα μας κάμη ποτέ να αισθανθούμε χαμένοι ή συντριμμένοι. Αφού όλοι οι ουσιαστικοί σκοποί δεν είναι παρά μέσα που έξυπηρετούν την άπειρη σκοπιμότητα της ζωής, τα μέσα παραμένουν ανεξάντλητα. "Οποιος δουλεύει για τό δίχως σκοπό, δεν ή' απομείνη ποτέ χωρίς μέσα.

Ας πάρωμε για παράδειγμα έναν που κατοικεί σε μια μεγάλη πόλη και αποφασίζει να κάμη την Κυριακή μια έκδρομή. Φτάνοντας τό πρωί στο σταθμό μαθαίνει πώς τό τραίνο που λογάριζε να πάρη δεν κυκλοφορεί την Κυριακή. "Οσο πιο έγωιστής είναι, τόσο περισσότερο θα του χαλάσουν τα κέφια με αυτή την άτυχία. Γιατί τό τέρμα του έγωκεντρισμού είναι στερωμένο. Αν δεν μπορή να τό πετύχη, θίγεται ο δεσποτισμός του και μόνο με άφθονες βρισιές και δάκρυα — σαν είδος έσωτερικών χαιρετιστήριων πυροβολισμών—μπορεί να ξαναποκαταστήση τό γόητρο της εύθιχτης μεγαλειότητάς του.

"Οποιος όμως πάλι παίρνει ουσιαστική στάση θα συλλογιστή τί θα μπορούσε τώρα να επιχειρήση. Θ' αποφασισή, ας πούμε, να κάμη άλλη έκδρομή και μ' ένα άλλο τραίνο, που ξεκινά μια ώρα αργότερα.

Εδώ βλέπομε πώς είμαι ουσιαστικός καταντά να σημαίνει μπορώ και προσαρμόζομαι. Η πρώτη έκδρομή, που ήταν ίσως για ένα δάσος, δεν ήταν βέβαια τελικός σκοπός, παρά μέσο για διασκέδαση και αναψυχή. Τόν ίδιο σκοπό, την αναψυχή, μπορεί να τον πετύχωμε επίσης καλά και με άλλο μέσο, λ. χ. με μια έκδρομή στη θάλασσα. "Οσο εύκολώτερα προσαρμόζεται ένας άνθρωπος, τόσο περισσότερα μέσα διαθέτει, τόσο λιγώτερο χρειάζεται να παρατήση τό σκοπό του.

Ας υποθέσωμε όμως πώς, πριν ξεκινήση τό δεύτερο τραίνο, πιάνει βροχή δυνατή κι έτσι δεν μπορεί πια να γίνη έκδρομή. Οι περισσότεροι μας θα γυρίζαμε βέβαια τότε σπίτι κατσούφηδες και κακοκαρδισμένοι (πειραγμένοι στην έγωκεντρική υποθετική μας ταύτιση με τό θεό). "Οσο ουσιαστικώτερος είναι όμως κανείς, τόσο πιο εύκολα θα ξέρη τί να κάμη και με την καινούρια κα-

ΜΙΜΗΣ ΠΕΛΕΚΑΣΗΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΑΚΙ (ΖΑΚΥΝΘΟΣ)

τάσταση. Χωρίς να χάνη πολλή ώρα θα πάρη να διαβάση ένα βιβλίο, ή θα πάη να κάμη μια επίσκεψη, ή θα χαρή, που βρήκε τέλος πάντων μια φορά καιρό ν' απαντήση σε γράμματα που έμειναν αναπάντητα τόσον καιρό.

Παντού όπου αισθάνεται ο έγωκεντρικός άνθρωπος, θυμό ή άκεφιά, έχομε στον ουσιαστικό πράξη με βέβαιο τέρμα. Η έκδρομή (αδιάφορο αν στη θάλασσα ή στο δάσος) δεν ήταν βέβαια ούτε αυτή τελικός σκοπός, παρά μέσο να περάσωμε χαρμόσυνα και να γεμίσωμε την Κυριακή. Τόν ίδιο όμως σκοπό μπορούμε να τον πετύχωμε και με μια επίσκεψη ή μ' ένα απόγεμα που θα περάσωμε μοναχικά με καλά βιβλία ή γράφοντας καλά γράμματα. "Οταν ένας σκοπός δεν μπορεί πια να πραγματοποιηθ, ρωτούμε ποιόν ανώτερο σκοπό έξυπηρετούσε ως μέσο, και με ποιά άλλα μέσα, που δεν έγιναν ακόμη αδύνατα, μπορεί να πραγματοποιηθ ο ανώτερος αυτός σκοπός. Έτσι ή άτυχία που δεν μπορούσαμε να πετύχωμε κάτι που λογαριάζαμε,

βγαίνει σε καλό και σ' εύτυχία, και παρουσιάζονται καινούριοι, ανώτεροι σκοποί—αυτό όμως μόνο για τους ανθρώπους που έχουν ουσιαστική σχέση με τον κόσμο.

Μπορούμε να πούμε πώς ήδη αυτή ή εμπόνηση νέων μέσων για να έξυπηρετήσουν έναν καλό σκοπό είναι κάτι δημιουργικό. Συνήθως λέμε: καλές ιδέες. Αν όμως έγινε ο σκοπός ακατόρθωτος, μόνο ο έγωκεντρικός θα επιμένη να τον κυνηγά ακόμη. Θα στέκονταν πενθώντας πίσω από τό αδύνατο, κάνοντας από τή θλίψη του ένα μαρτυρικό στεφάνι. Γιατί ο πόνος για δ,τι δεν πετύχαμε μπορεί συχνά να έξυπηρετήση καλύτερα τον ανομολόγητο τελικό σκοπό, την έξύψωση του έγώ μας, παρά ή περηφάνεια για δ,τι κατορθώσαμε (επειδή για να πετύχωμε τό σκοπό, θα έπρεπε να καθορίσωμε νέο σκοπό και εδώ χρειάζεται αρκετή ουσιαστικότητα).

Στον ουσιαστικό όμως άνθρωπο δε θα λείψουν ούτε οι σκοποί ούτε τα μέσα. Από την άτελείωτη πυραμίδα των σκοπών, που μας έχουν δοθή στα χέρια μας ανεξάντλητοι

πέρα για πέρα, στη συνείδηση του ούσιαστικού ανθρώπου παρουσιάζεται κάθε φορά ο προσεχής σκοπός, αν έτι επιχειρήθηκε ως τότε κατορθώθηκε ή δεν είναι κατορθώσιμο. Ονομάζουν αυτήν την αιώνια φρεσκάδα του ζωντανού ανθρώπου: παραγωγικότητα ή πρωτοτυπία ή και μεγαλοφυΐα. Και φαντάζονται πως αυτό είναι πρόνομιο μερικών έκλεκτων. Πίσω όμως απ' αυτήν τη γνώμη έχουμε ήδη την προσπάθεια να εξασφαλίσουμε τον έαυτούλη μας. Γιατί όποιος το παραδεχτεί, πως όλοι μας έχουμε μέσα μας τέτοια παραγωγικότητα, ή είχε την υποχρέωση να εξηγήσει από τον δικόν του έγωκεντρισμό την έλλειψή του σε παραγωγικότητα, και αυτό είναι δυσάρεστο.

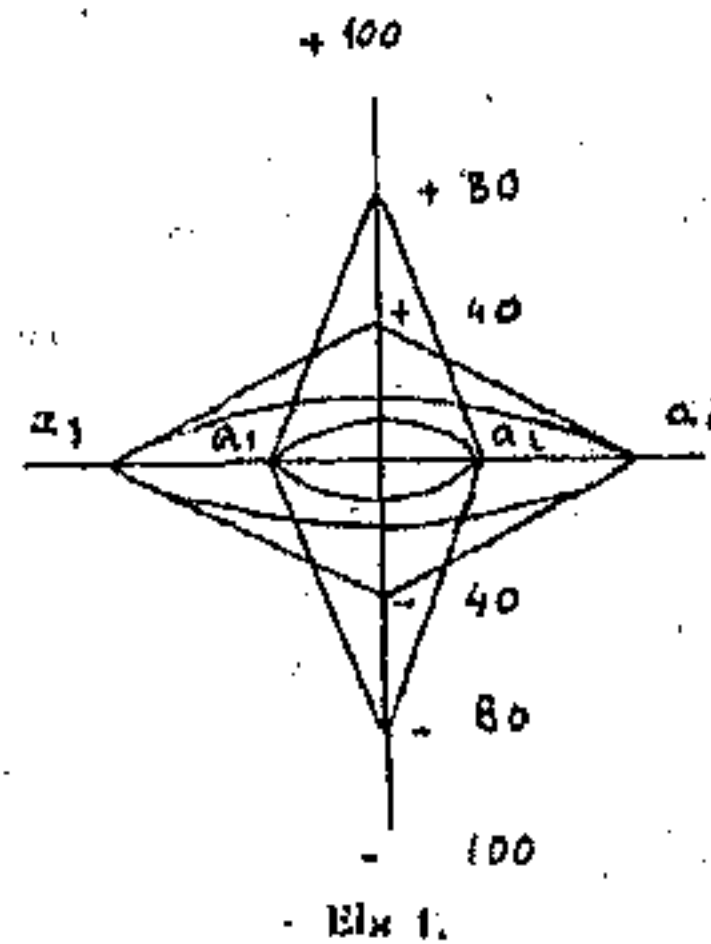
Νά μή νομίσω κανείς πως λέγοντας «ουσιαστικότητα» έχουμε να έννοήσωμε μόνο το να κάνη κανείς ξερά τ' καθήκον του. Ούσιαστικός, όπως δηλαδή τ' αξιώνει ή κατάσταση των πραγμάτων, πρέπει να είναι ο τρόπος της λειτουργίας. Τότε «ζούμε» τη λειτουργία αυτή, με τρόπο που κατά τη σημερινή γλωσσική χρήση τ' ονόμασε σαν αντίθετο από τον ούσιαστικό, δηλαδή με άρχεγονη πηγαία ζωή. Είμαστε ούσιαστικοί απέναντι σ' έναν άνθρωπο, όταν είμαστε άνθρωποι, και για έναν που αγαπά, τ' ονόμασε ούσιαστικός σημαίνει τον αγαπώ.

Όλες οι τρικυμίες των αισθημάτων, από τη βαθύτερη θλίψη ως τη μεγαλύτερη χαρά ανήκουν στην ούσιαστική διαγωγή του ανθρώπου. Αν είναι γνήσιες, εξυπηρετούν τη ζωή, γιατί σπρώχνουν χωρίς εξαίρεση σε πράξεις. Αν όμως τις πλαστογραφη ή έγωκεντρισμός, όσο περισσότερο ξεπέφτει ή θλίψη σε ευθιξία, σε θυμό και κατήφεια, και όσο περισσότερο ξεφυλλίζεται ή χαρά σε περήφανο καμάρι, τόσο πιο άγονες θα καταλήξουν.

Μπορούμε να φανταστούμε την ούσιαστική διαγωγή σαν κύκλους συγκεντρικούς, που περνούν έριζόντια από τ' μηδενικό της γραμμής του έγώ. Τ' υποκείμενο βρίσκεται στο κέντρο του κύκλου αυτού που είναι συγχρόνως τ' σημείο του μηδενικού. Οι ούσιαστικές σχέσεις είναι οι ακτίνες που τ' ενώνουν με την περιφέρεια. Τ' ο μέγεθος των κύκλων καθρεφτίζει τ' βαθμό της ούσιαστικότητας. Τ' δεσμόν αυτό του ανθρώπου με τον κόσμο τόν χαρακτηρίζουμε ως ζωντάνια του ή ευαι-

σθησία του, και τήν τοποθετούμε αντίθετα από την δεξυθυμία που είδαμε πριν (πβλ. εικ. 1).

Ας μή γελαστή όμως κανείς από αυτήν την εικόνα και να θεωρήσει ούσιαστικόν ή ευαίσθητο μόνο εκείνον που ή προσοχή του και ή ενέργειά του πάει στα πράγματα της πρακτικής ζωής. Ίσια-Ίσια ο όρος ευαίσθησία μάς εξηγεί ότι και ένας φροντιστής (Denker, penseur) ή καλλιτέχνης με λεπτή αισθησιση μπορεί να έχη ούσιαστική σχέση, ακόμα και όταν ζή αποτραβηγμένος, έτσι που μόνο ή έσωτερική ένόραση να τόν ενώνη για ώρισμένο καιρό με τον κόσμο. Τ' σημαντικό είναι εδώ όχι τ' που γυρεύει κανείς τ' θέμα που τόν απασχολεί, παρά τ' πως τ' κατα-

πιάνεται. Δεν μπορεί όμως κανείς ν' άρνηθ' ότι οι πιο ευαίσθητοι άνθρωποι μπορούν ευκολότερα να κινδυνέψουν, να έρεθίζονται εύκολα και να χάνουν έτσι την ούσιαστικότητά τους.

Παιδικά ελαττώματα

Ανάμεσα στις ιδιότητες τις κοινές στους έγωκεντρικούς ανθρώπους (σε όλους μας λοιπόν), υπάρχει μία με ξεχωριστή σπουδαιότητα για τ' χαρακτήρα που διαμορφώνεται. Είναι τ' να μή μπορη κανείς να περιμένη, που μπορούμε να τ' θεωρήσωμε άμεσο σύμπτωμα «ευερέθιστου» ανθρώπου. Όσο ευκολότερα έρεθίζομαστε, τόσο πιο έντονα μάς κάνει τ' κάθε δυσάρεστο να αισθανόμαστε μειωμένοι και τόσο πιο γρήγορα μάς χρειάζεται, για να μπορέσωμε να εξακολουθήσωμε τη ζωή μας, μια εξίσωση, που να μάς σηκώνει στα μάτια μας τουλάχιστο τόσο ψηλά, όσο βαθειά είχαμε πέσει.

Ο Βίσμαρκ μπορούσε να υποφέρει για χρόνια να τόν καταφρονούν οι έχθροι του και να κουνούν τ' κεφάλι οι φίλοι του, ώσπου τόν δικαίωσε ή Ιστορία. Ο Αιτολιμός

δεν μπορεί να βαστάξη ούτε μια ώρα τη σκέψη πως κάποιος θα μπορούσε να έχη γι' αυτόν κακή γνώμη. Θα ήθελε να κάνει τόν κόσμο άνω κάτω, για ν' αποδείξη άμέσως στον έαυτό του και σε όλους πως είναι κάθε άλλο παρά άξιοκαταφρόνητος και γελοίος—ένω τ' αποδείχνει συνήθως με αυτό.

Τ' παιδί βρίσκεται στην ίδια θέση με τους μεγάλους που έχασαν τ' θάρρος τους. Η σωστότερα, ο μεγάλος που έχασε τ' θάρρος είναι ακόμη παιδί, ως προς τ' να μήν μπορη να περιμένη. Γιατί και τ' παιδί χρειάζεται άμέσως μια εξίσωση για όσα άρνητικά δοκίμασε, μια και υποφέρει ευκολότερα άρνητικά από ένα μεγάλο, με τη μικρότερη δύναμη που έχη ν' αντιστέκεται.

Και υπάρχει ένα μέσο για την εξίσωση αυτή, πάντοτε αποτελεσματικό και πάντοτε χρησιμοποιήσιμο: Είναι να εξυψώνωμε τόν έαυτό μας μόνοι μας με τ' τα πηγαίνωμε αντίθετα στις επιθυμίες των άλλων. Τήν κρυφή χαρά που νιώθουν τ' παιδιά Ίσια-Ίσια για τ' απαγορευμένο, μόνο και μόνο γιατί είναι απαγορευμένο, τ' θυμούνται ακόμη οι περισσότεροι μεγάλοι. Και υπάρχουν και γέροι ακόμη, που δεν αντιστέκονται στον πειρασμό να γελάσουν τ' τραμπαγιέρη για δύο δεκάρες ή να μπουν σ' ένα δρόμο, μόνο επειδή μια πινακίδα γράφει πως απαγορεύεται. Πάντοτε γεννιέται έτσι ένα αισθημα ύπεροχής που μπορεί να εκφραστή με τ' λόγια: «Μπορείτε ν' απαγορευέτε ό,τι θέλετε: έγώ κάνω ό,τι θέλω, και δεν υπάρχει τίποτε στον κόσμο που να μ' έμποδίσω».

Αισθανόμαστε τόν πειρασμό τ' απαγορευμένου, όταν ή απαγορευμένη πράξη συντροφεύεται από ευχαρίστηση σωματική. Τ' παιδί που κλέβει ζάχαρη, δεν έχη μόνο τη ζάχαρη, για να παρηγορήση τ' βασανισμένο έγώ του με κάτι υλικό, παρά έχη ακόμη και τ' θρίαμβο, πως είναι ξυπνότερο και σαν πιο δυνατό από εκείνους που απαγορεύουν τ' να τρώη κανείς ζάχαρη, χωρίς όμως να έχουν και τη δύναμη να τ' έμποδίσουν.

Για κάθε παιδαγωγό υπάρχει ωστόσο και μια κατηγορία περιπτώσεις που τόν φέρνουν από παιδαγωγική άποψη σ' επικίνδυνη θέση. Είναι όταν παρουσιάζεται ή περίσταση να αισθανθ' τόν έαυτό του μειωμένο. Τ' παιδί

που ανακάλυψε την άχιλλεια αυτή φτέρνα, μπορεί να τόν κάνει κάθε τόσο να στενοχωριέται ή να θυμώνη. Τ' ονομάζουν τότε enfant terrible. Φτάνει να π'η στο τραπέζι σ' να πούμε: «Μητέρα, μήν τρώς τόσο πολύ, αλλιώς θα πρέπη να ξανακάνης γυμναστική για ν' αδυνατίσης». Πόσες μικροπροσβολές και πόσα δασκαλέματα από μέρους της μητέρας δεν ξεπληρώνονται με μια τέτοια παρατήρηση! Ίστερ' από τέτοιο θρίαμβο δεν πειράζει βέβαια και πολύ αν ή πρέπη έπειτα να σταθ' ο μικρός στη γωνιά ή αν δ' θα φάγη φρούτο. Ποιος είναι ο νικητής, ο μεγάλος ή τ' παιδί;

Τ' enfants terribles έχουν πάντοτε κάποιο θάρρος. Αυτό όμως συνήθως δ' φτάνει ως εκεί που ν' αφήσουν να χωρέση στη συνείδησή τους τ' νόημα και ή έκταση των λόγων τους. Έχει ο Freud δικαίο όταν λέη: Ξέρουν και δεν ξέρουν συγχρόνως τ' κάνουν. Όποιος έχασε τ' θάρρος του σχεδόν όλότελα, τ' ονόμασε να θριαμβεύη κρυφά.

Υπάρχουν παιδιά που λέγουν κρυφά και άμα δ'ν τ' ακούει κανείς, αίσχρες λέξεις, που θα έκαναν τη μητέρα τους να λιγοθυμήση. Είναι και αυτό μέσο που μάς δίνει περισσότερη αξία. (Οι μεγάλοι που καταρριούνται ή εϋχονται να πεθάνη ο προϊστάμενός τους, κάνουν και αυτοί κάτι όμοιο: αναδέχονται τ' ρόλο τ' παντοδύναμου, χωρίς να έχουν ανάγκη ν' αποδείξουν σοβαρά τ' δύναμή τους).

Η σημαντικότερη πράξη αυτού τ' είδους είναι ο αυνανισμός. Σχεδόν όλα τ' παιδιά ξέρουν πως ανήκει στην αινιγματική εκείνη σφαίρα που στέκεται σαν απαγορευμένο δένδρο μέσα στο περιβάλλον της ζωής, και που οι καρποί του, ελεύθεροι για τους μεγάλους, μένουν απαγορευμένοι για τ' παιδιά. Ο αυνανισμός δίνει στο παιδί τριπλό κέρδος: Πρώτα έχη μια σωματική ευχαρίστηση, που τ' αποζημιώνει για πολλές λύπες, κι έπειτα έχη τ' θρίαμβο πως κάνει κάτι άνωτερο, με τ' να κάνει κάτι εκεί Ίσια-Ίσια που οι μεγάλοι ξεχωρίζουν από τ' παιδιά και τ' υπερτερούν.

Τ' αντίθετο προς τη ζωή δεν είναι εδώ πως πρόκειται για κάτι γενετήσιο, παρά βρίσκεται σ' ότι γίνεται κατάχρηση της γενετήσιας λειτουργίας για να εξυπηρετηθ' ο έγωκεντρισμός. Είναι αυτό ή πιο χτυπητή

άλλαγή σκοπού που μπορούμε να συλλογιστούμε. Η λειτουργία που θα έπρεπε να εξυπηρετήσει εσωτερικώτατη συγχώνευση δύο υποκειμένων χρησιμοποιείται για να κάμει το κάθε υποκείμενο τον έαυτό του αντικείμενο της ευχαρίστησής του...

Πρέπει όμως να μην ξεχνοῦμε πως και άλλου γίνεται ακριβώς το ίδιο. Το κάπνισμα, το ποτό, οι λιχουδιές αποδίδουν και αυτά στο να έχη κανείς μια εύκολη απόλαυση, γιατί δεν υποφέρει να περιφέρεται με ανεξίτητα συναισθήματα δυσχερεσκείας. Δεν αισθανόμαστε τη δύναμη να σέρνωμε για πολύ καιρό άρνητικές εμπειρίες σ' ένταση, χωρίς να βγή απ' αυτό άρνητικό αποτέλεσμα. Γι' αυτό πρέπει να αποχτηθῆ ὅσο το δυνατό γρηγορώτερα και φτηνότερα μια εμπειρία θετική. Το φαινόμενο αυτό παρωμοιάστηκε από καιρό στην ψυχιατρική πολύ πετυχημένα με την ηλεκτρική ένωση. Γίνεται μια πρόωρη εκκένωση, γιατί η τάση είναι μεγαλύτερη από την αντίτοχη (την περιεχτικότητα) της συσκευής, δηλαδή στην περίπτωση μας, από την υπομονή του παιδιού. Συνοδεύεται συνήθως ο αυνανισμός με ποικίλα συναισθήματα ένοχης. Μέρος είναι δικαιολογημένα, γιατί με την κακή χρήση της λειτουργίας δυνάμωνει η τάση προς την ένωση, και ελαττώνεται ακόμη περισσότερο η ικανότητα ν' αντέχη κανείς σε εσωτερικές πιέσεις. Μέρος τους γεννιέται από άτοπες απειλές και προλήψεις των παιδαγωγών. Όμως μαζί όλες τους δυνάμωνον κανονικά το συναίσθημα της μειονεξίας του παιδιού, έτσι που γίνεται αναπόφευγη νέα πράξη αυνανισμού, αφού το παιδί δεν έχει στο χέρι του καλύτερο μέσο που να το βοηθήσει αρκετά γρήγορα ν' ανέβη στη γραμμή της αυτοπεποίθησης από τα —100 στα +100. Έτσι όμως γίνεται η μαλακία αυνανισμός, που εξελίσσεται με τους ίδιους νόμους καθώς ο αλκοολισμός, ο μορφινισμός και πολλά άλλα, και που μπορεί να γιαιτρευτῆ με τα ίδια μέσα, καθώς όλα τα άλλα πάθη.

Είναι άνοητο να θέλη κανείς να πολεμήσῃ τα ελαττώματα των παιδιών με απειλές και τιμωρίες. Με αυτόν τον τρόπο το πολύ που να κάμει κανείς το παιδί να καταφύγῃ σε άλλο μέσο, για να γλυτώσῃ το αίσθημα της μειονεξίας. Αν κατορθώσουμε ένα παιδί που συνηθίζει να λήη ψέμματα, θα παύσει να το κάμει, αλλά δεν θα λέγῃ και

την ἀλήθεια, παρά θα σωπᾷ: Ἀπό φλύαρο και φαντασιόκοπο θα γίνῃ ἀνάσθητο και σκληροτράχηλο. Δεν ἔξαφανίζεται ἔτσι παλιό καλόπι, παρά συμπληρώνεται με καινούριο. Δυναμώνει ἡ ἀτομία και ἡ ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, τὸ ἀνομολόγητο ἰδανικό του ἐγὼ μεγαλώνει τεράστια και γίνεται ἔτσι πολὺ πιὸ δυσπρόσιτο σε παιδαγωγικές προσπάθειες.

Ένα μόνο μέσο μπορεί να βοηθήσῃ. Αυτό όμως είναι σχεδόν χωρίς ἔξαιραση ἀντιπαθητικό σε γονεὺς και παιδαγωγούς, και γι' αὐτὸ δὲν καταφεύγουν σ' αὐτό. Πρέπει δηλαδή να τονώσουν οἱ μεγάλοι τὸ θάρρος του παιδιού και να βοηθήσουν τὴν ἀνεξαρτησία της παιδικῆς προσωπικότητας ἀναγνωρίζοντάς τὴν ἀπόλυτα. Χάνει όμως ο πατέρας τὴν εὐχαρίστησή του, όταν δὲν θα μπορῆ πᾶ να προστάξῃ και ματώνει ἡ καρδιά της μητέρας, ἀμα δὲ θα έχῃ πᾶ τίποτα να νοιάζεται, να φυλάξῃ και να ἐπικρίνῃ. Και οἱ δύο τους ἔχουν τότε ἕναν ὑπήκοο λιγώτερο, και ἡ ἐπιταγή: «Τὸ παιδί μου πρέπει να ὑπακούῃ στους γονεὺς του (δηλαδή σε μένα)» πρέπει να ἔξαφχνιστῆ. Τὸ παιδί ἀνήκει στὴ ζωὴ και ὄχι στους γονεὺς του. Ἡ τετάρτη ἐντολή είναι για τὰ παιδιά, δὲν ἔχουν όμως οἱ γονεὺς τὸ δικαίωμα να τὴν ἐκμεταλλεύονται για να στηρίζουν σ' αὐτὴν ἀπαίτηση δικαιώματος.

Καμιά πονηριὰ της ἐγωπάθειας δὲ γέννησε τόσα κακά ὅσα ἡ ἐγωκεντρικὴ αὐτὴ ἐρμηγεία της τέταρτης ἐντολῆς. Ἰσια ἴσια όμως με τὸ να ἔχωμε ὅλοι αὐτὴν τὴν πρόβληψη ἢ ὅμοιες, μᾶς κατὰ τὰ ἢ γιαιτρεϊὰ των παιδιών μας δυσκολόλυτη κρίση. Γιατί ο κίνδυνος των παιδιών μας που ὑπόφέρουν μᾶς ἀναγκάζει να περιορίσωμε τὸν ἐγωκεντρισμό μας και να γίνωμε ἀντικειμενικοί και ζωντανοί, παίρνοντάς ἀλλιῶς ἀπάνω μας τὴν εὐθύνη για τὴν ἀποτυχία των ἐρχόμενων γενεῶν.

Ὁ σπουδαιότατος ὅμως κανόνας για τὴν ἀνατροφή πρὸς τὴν οὐσιαστικότητα είναι: να είναι οὐσιαστικός. Ὅχι μόνο ἡ δειλία παρά και τὸ θάρρος, ὄχι μόνο ἡ ἐγωπάθεια παρά και ἡ οὐσιαστικότητα είναι κολλητικὰ. Ἔτσι γίνεται για τὸν παιδαγωγὸ ἢ ἀγωγὴ κυρίως πρόβλημα της αὐτοαγωγῆς. Και ἔτσι ἐρχόμαστε στὸ ζήτημα πὼς ξεκαθαρίζεται ὁ χαρακτήρας στὸ μεγάλο και τι μπορεί να γίνῃ για να βοηθήσωμε να βρεθῆ καλὸ τέλος.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΛΟΡΕΝΤΣΟΥ ΜΑΒΙΛΗ

Ἡ «Νέα Ἑστία» λογιζεται εὐτυχῆς, δημοσιεύουσα ἐν' ἀνεκδοτον γράμμα του ἀληθογῆτου ποιητοῦ της «Ἀθήνης». Πρῶτον, διότι κάθε τι που προέρχεται ἀπὸ τὸν Μαβίλην, τόσο ἔξαιρετικὸν ἀνθρωπον και ἔξαιρετικὸν λογοτέχνην, ἀξίζει να θησαυρισθῆ. Δεύτερον, διότι τὸ γράμμα αὐτό, ἀπευθυνόμενον εἰς ἐπιστήθιον φίλον του, τὸν κ. Μάρκον Τσιριμῶνον, διαρωτίζει ὑπὸ ποίας περιστάσεις ὁ ποιητής, που ἔως τότε, ἔξοῦσεν, ὅπως ὁ Vigny, εἰς μίαν εὐγενῆ ἀπομόνωσην. — «dans une tour d'ivoire», — ἐπίσθη, τὸ 1910, να συνδράμῃ τὸ ἔργον της Ἀνορθώσεως, και, κάπως χωρίς να τὸ θέλῃ, ἐδέχθη να ποιεῖ μέλος της Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, ὅπου ἐμελλε τόσο να διακρέψῃ, ἰδίως εἰς τὴν περίφημον ἐκείνην συζήτησιν περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Ὅπως θὰ ἰδῆ ὁ ἀναγνώστης, οἱ βαθύτεροι λόγοι που τὸν ἔπεισαν, εἶναι που δὲν ἠθελε να πιστεύῃ ὁ κόσμος ὅτι ὑπῆρχαν δι' αὐτὸν ἐλατήρια ἰσχυρότερα ἀπὸ τὸ χρόνος πρὸς τὴν πατρίδα, και ἀκόμη που ἔθετο ὅτι παρουσιάζετο τότε μοναδικὴ περίστασις διὰ να πραγματοποιηθῆ τὸ ὄνειρόν του περὶ της πολιτικῆς ἐξουσίας του τόπου. Τὸ γράμμα του ἐπιβεβαιώνει και ὅσα ἔγραψε τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου του, εἰς βιογραφικὸν σημείωμα δημοσιευθὲν εἰς τὰ «Παναθηναία», ὁ καθηγητῆς κ. Ἀνδρεάδης, τὸν ὅποιον ἀκριβῶς και ἀναφέρει τὸσον εὐφίμως, — και ἐπαξίως, — εἰς τὸ γράμμα του ὁ Μαβίλης. — Σ. τ. «Ν. Ε.»

Κέρκυρα, 28. X. 1910.

Φίλε Κύριε Τσιριμῶνε!

Με συμπιᾶτε πολὺ ἂν ἄργησα τόσο ν' ἀπαντήσω στο καλὸ Σας γράμμα. Μοῦ ἦταν τόσο δύσκολο να Σας ἐκθέσω τοὺς λόγους που με κάνουν ν' ἀπέχω, ὡστε και τότε στ' ἀμάξι ἐπεριορίστηκα στὸν ἀντικειμενικὸ της εὐρείας και τώρα ἀκόμη που ἀποφάσισα τέλος να Σας ἀπαντήσω ἀπὸ φόβο μὴν παρεξηγηθῶ, δὲ θὰ ἐπιχειρήσω να Σας τοὺς ἀραδιάσω. Σήμερα βέβαια τὸ χρόνος είναι ἐπιταχτικώτερο ἀπὸ ἄλλες φορές, αφού τώρα παρουσιάζεται ἡ μοναδικὴ περίστασις να πραγματοποιηθοῦν ὅσα πάντα ἐπιθυμούσαμε. Σήμερα είναι και ἡ πῆσις των φίλων πολὺ μεγαλύτερη. Κι' ἔμως εἰς ὅσους μοῦ μῆλησαν ἀποκρίθηκα πὼς δὲ μπορῶ να ἐκθέσω ὑποψηφιότητα, ὡστε, ἂν μοῦ βγάλουν ἄλλοι τὴν κάλη, να τὴν ὑποστηρίξω. Γιατί ὅλοι μοῦ λένε (θα τὸ κάνουν ἀρά γε!) πὼς θὰ μοῦ τῆ βγάλουν. Ἔτσι ἡ θέσις μου κατατῆ πολὺ στενόχωρη. Να δηλώσω πὼς και ἐκλεγόμενος δὲ θὰ δεχθῶ, δὲ βολεῖ. Πρῶτα θὰ νο-

μίζουν πὼς ἐγὼ φαντάζομαι εὐκόλη και πιθανὴ τὴν ἐπιτυχία μου ἔπειτα πὼς ὑπάρχουν για μένα και ἄλλα ἐλατήρια ἰσχυρότερα ἀπὸ τὸ χρόνος πρὸς τὴν πατρίδα. Κι' αὐτὸ δὲ θέλω να μπορῆ ἕνας ὄτε να τὸ ὑποθέσῃ. Και θὰ ἦταν ἄρνησις ὑπερησίας σ' αὐτὴν τὴν περίστασι. Ἄν περιφρονῶντας τὴ θέλησι των συμπολιτῶν μου (τὴν ὑποθετικὴν) ἐδήλωνα εἴτε πρὶν, εἴτε ἔπειτα ἀρχισὴ ὁ ἐκλογικὸς ἀγώνας, πὼς δὲ θέλω να μαι πληροξούσιος τους, ἂν μ' ἐκλέξουνε, ὅσο ἀπίθανο και ἂν εἶναι τοῦτο, ἀφοῦ μάλιστα δὲ θὰ κινήθῃ ὡτε, μιλιὰ θὰ βγάλω για να τὸ ἐπιτύχω.

Κι' ἔτσι ἐκθέτομαι στο να μοῦ ποῦν τὸ περίφημο της νύφης «πύρτε με και εἰς κλαίω!» Κωμικὸ, ἀλλὰ δὲ μπορῶ να τὸ ἀποφύγο. Γιατί μοῦ τὸ ζητοῦν, ἔξον ἀπὸ τοὺς Κερκυραίους φίλους, και ἄλλοι πολῦτοιμοι, καθὼς ἔσεις και —κατὰ τὸν κύριο Δενδρινὸ— ὁ κ. Βενιζέλος. Μὰ ἀπὸ Σας θὰ ζητήσω ἀντάλλαγμα. Ἀπὸ τὸν κ. Βενιζέλο ὄχι, γιατί εἶναι πολὺ γλήγορα για ν' ἀρχίσουμε τὰ ρουσφέτια! Ἀπὸ Σας ζητῶ να κάμειτε ὅ,τι μπορεῖτε για να πείσειτε τὸν κ. Ἀνδρεάδη να ἐκτεθῆ και ἂν δὲν τὸ κατορθώσετε να πείσειτε τὸν κ. Ζαβιτσᾶνο να τοῦ ἐκθέσῃ κάλη και ἀθελά του. Αὐτὸς εἶναι τὸ φίλος της Κερκύρας μας και ὁ λαὸς θὰ τὸν ψηφίσι μονοκοθῃ. Εἶναι καιρός ὁ τόπος μας ν' ἀπατινάξῃ τὴν ταπεινώσι που τοῦ ἐπέβαλε ὁ Θεοτόκης τόσα χρόνια με τὸ να δείχνῃ στὸν κόσμο πὼς ἡ Κέρκυρα δὲν ἔχει παρά τὸν ἑαυτό του και τὰ μπουκαλέτα πῶπαιρνε μαζί του. Κι' ὁ Λυκούδης (Φαίλαξ) ἔπρεπε να βγῆ, ἢ να βγαλθῆ. Μὰ δὲν ξέρω ἂν τὸν γνωρίζετε. Εἶδα που τὸν ἔχουνε στὸν κατάλογο. Ἄμποτες!

Αὐτὰ τὰ λίγα (ἢ πολλὰ;) ἀπαντῶ στο καλὸ Σας γράμμα. Δὲν μοῦ μένει τώρα παρά να Σας εὐχαριστήσω γκαρδιακά για τὴν καλοσύνη που δείχνετε για μένα. Θὰ εἶναι μέρος και αὐτὴ ἀπὸ τὴν δλάκωσι τῆ μεγάλης καλοσύνης Σας που Σας κάνει ν' ἀφοσιωθῆτε ὅλος εἰς τὴν Ἰδέα. Ὁ ἐνθουσιασμός Σας γι' αὐτὴν Σας παρακινεῖ να ὑψώσετε στο ἐπίπεδο Σας και ὅσους ξέρετε που, ἂν ὄχι ἄλλο, θὰ εἶναι ἔτοιμοι να θυσιάσων για τὸ θρίαμβό της.

Σας ἀσπάζομαι μ' εὐγνωμοσύνη

Ὁ φίλος Σας

Λ. ΜΑΒΙΛΗΣ

ΜΙΑ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ (*)

Ὁ χοροδιδάσκαλος τῆς Κέρκυρας κοίταζε. Νά τος, αὐτὸς ἐδῶ ἀντίκρου του ἦταν ὁ μεγάλος ὁ ἐγκληματίας. Ἐκανε τὸ τρίτο του μεγάλο ἐγκλημα, πού αὐτὸ τὰ φανέρωσε καὶ τὰ δυὸ πρῶτα. Αὐτὸς ἐδῶ ἀντίκρου. Οἱ ἐφημερίδες γράφανε κάθε μέρα. Τὸ τρίτο. Σκότωσε τοὺς δυὸ γραμματεῖς τῆς κινέζικης πρεσβείας μέσα στὸ ἴδιο τοὺς τὸ σπίτι, γιὰ κλοπῆ. Κι ὡστόσο δὲν ἔκλεψε τίποτις, «γιατὶ ἔνωσε ἔτσι βαθιά, ἔτσι μὲ τὸν κίνδυνο ἀπόλαψε ἡ ὑπαρξή του ὀλόκληρη, σ' ἓνα σπασμὸ μᾶς στιγμῆς, τὴν ἀγοιῶδα καὶ τὴν τρέλλα τῆς πράξης πού εἶχε κάνει, ὥστε δὲ μπόρεσε, οὔτε καὶ τὸ σκέφτηκε κατόπι, νὰ κλέψῃ. Νὰ κλέψῃ μπορεῖ ὁ καθένας, ὁ καθένας ὁ μέτριος, ὁ ὁποιοσδήποτε. Οὔτε τὸ σκέφτηκε. Ἀπαράλλαχτα ἔτσι εἶχε φερθῆ καὶ σιὰ δυὸ πρῶτα του ἐγκλήματα. Τοῦ τίς εἶχε δώσει ὁ κύριος τίς πληροφορίες, τὰ σχόλια, τίς ἐξηγήσεις, κάθε βράδυ πού κατεβαίνανε μαζί νὰ τὸν συναντήσουνε τὸ μεγάλο φρονιά, καὶ στὸ ἴδιο τὸ μπάλ-μουζέτ ὅπου ἔπαιζε γκράν-κάσσα πρὶ νὰ τὸν κνηγήσῃ ἡ ἀστυνομία.

Καὶ τώρα ὁ χοροδιδάσκαλος κοίταζε. Μιά στιγμή... — ξαφνικὰ ἔνωσε, εἶδε, πολὺ βαθιά του ἔνωσε τὸν κύριο πού σηκώθηκε σὰν ἄτολμος καὶ πλησίασε, σὰ δειλιάρικα, τὸν τετράγωνο ἐγκληματία. Τοῦ δώσε τὸ χέρι του καὶ στάθηκε ὄρθιος. Τοῦ μίλησε λίγα λεπτά, ὄρθιος πάντα. Ὁ ἄλλος μόλις ἀποκρίνονταν, καθησμένος. Τοῦ ξανάδωσε ὁ κύριος τὸ χέρι. Ὁ χοροδιδάσκαλος τοὺς κοίταζε καὶ τοὺς δυὸ. Μήπως τὸ πρόσωπο τοῦ κυρίου εἶχε ποτέ τὴν ἐκφραση πού ἔπαιρνε τώρα, τὴ δειλιάρικη,

τὴν ταπεινή, καθὼς μιλοῦσε ἐκεῖ σκυφτὰ τώρα στὸν ἄλλο; Τὸ εἶχε αὐτὸ τὸ θλιμμένο δειλισμα, εἶχε ποτέ τόσο θαυμασμὸ ὅταν κουβεντιάζανε μαζί; Δὲ θυμότανε. Δὲν ἔξαιρε ἂν τὸν εἶχε ξαναδεῖ ποτέ ἔτσι. Κοίταζε. Πῶς ἦτανε ὁ θαυμασμὸς μέσα στὸ στήθος, πῶς ἦτανε μέσα στὴν καρδιά τοῦ κυρίου, τώρα πού κουβεντιάζε μὲ τὸν ἄλλο καὶ ξαναγύρισε στὴ θέση, κι οὔτε στράφηκε νὰ πῆ μιὰ λέξη σ' αὐτόν; Παρά, πάλι διαρκῶς οἱ ματιές του στὸν ἄλλο, τὸν πελώριο, τὸν τετράγωνο, τὸ διάσημο ἐγκληματία—ξανά πρὸς τὸ μέρος του, ὡς ὅτου σηκώθηκε πιά ἐκεῖνος μὲ τὴ γυναίκα καὶ φύγανε, μέσα στὸ κλειστὸ αὐτοκίνητο πού ἦρθε καὶ τοὺς ἐπῆρε.

Ὁ χοροδιδάσκαλος τῆς Κέρκυρας συλλογιζότανε τὴν καρτέλα πού κάθονταν τώρα καὶ πού μεγάλωνε, ὅλο μεγάλωνε. Μεγάλωνε! Κι ὁ ἴδιος εἶχε μικρῆνει... Συλλογιζόνταν πῶς εἶχε ζαρώσει τρομαχτικά. Ὁλόκληρος σὰ νὰ μὴν ἦταν τώρα ἀπάνω της παρὰ κάτι ἐλάχιστο. Ὁλόκληρος ἀπάνω της, νὰ ἔτσι σὰν ἓνα χέρι μικρὸ καὶ πού δὲ θὰ σάλευε ποτέ. Πάνω στὴν καρτέλα πού ὁ κύριος εἶχε ἀκουμπήσει τὰ δυὸ του πόδια τόσο ἀδιάφορα, τόσο κουρασμένα. Καὶ δὲν ἀνοίγε τὸ στόμα του νὰ τοῦ μιλῆσῃ, ὅπως πρὶν τόση ὥρα, πού τοῦ μιλοῦσε, στὴν ἀρχή, κι ἐδῶ ἀκόμη ὅταν καθήσανε.

Πάλι κάτι ρολόγια μακριά, ἐκκλησίας, δημαρχίας. Θεέ μου, εἶχε ἔτσι πολλὰ ρολόγια ἐδῶ τριγύρω; Στὴν Κέρκυρα, σ' ὅλη τὴν Κέρκυρα πόσα εἶχαμε!

Ὁ οὐρανὸς θὰ εἶχε κατεβῆ πολὺ χαμηλά, καὶ σύννεφα, σύννεφα, ἀφοῦ ἔκα-

νε τόσο κρύο, ἦλος ὁ ἀέρας πού φυσοῦσε μὲ τέτοια ψύχρα καὶ μὲ τὴν τόση γρηγοράδα του, πού ἔφρευε σὰ νὰ μὴν ἦταν δυνατὸ νὰ χωρέσῃ ἀνάμεσα στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ. Θὰ πλησίαζε νὰ ξημερώσῃ, κάτω ἀπ' αὐτὰ τὰ ρολόγια πού ὀληνώσα χτυποῦσαν, κι ὡστόσο κανένας ἀστυνόμος δὲ φαινόταν, ἀκόμη νὰ δοῦν ἓνα τουλάχιστον ἀστυνόμο, δὲ χρειάζονταν περισσότερους, ἓναν τουλάχιστον—σὰ νὰ εἶχαν κλείσει ὅλες οἱ ἀστυνομίες πάνω ἀπὸ τὰ πεζοδρομια ὀλόκληρης τῆς γῆς.

Ὁ φαλακρὸς ἀνθρωπος συλλογιζότανε τὸ κλειστὸ αὐτοκίνητο. Πῶς χωροῦσε ἐκειμεῖσι ὁ ἄλλος, ὁ πελώριος, πού ἡ κάθε του μέρα γέμιζε σελίδες τοῦ τύπου, κάθε πρωί, κάθε βράδυ, σελίδες καὶ τῆς πὶο μεγάλης καὶ τῆς πὶο μικρῆς ἐφημερίδας; Πῶς χωρεῖ μέσα στοὺς δρόμους, ἀκόμη καὶ μέσα στὴν ἴδια τὴ ζωὴ του, στὴ συνέχειά της;

Κάτι ἐλάχιστο ἀπάνω στὴν καρτέλα, νὰ ἔτσι σὰν ἓνα χέρι πού δὲ θὰ σάλευε ποτέ. Καὶ μόνο τὸ κεφάλι του εἶχε τὴ δύναμη νὰ βραδίη ἀκόμη κι ἄλλο... Τὰ δυὸ τὰ πόδια τραβήχτηκαν. Σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τὸν εἶδε τὸν κύριο. Τοῦ ἔβριχνε ἓνα βλέμμα τόσο παράξενο, τόσο βαθύ, πού τοῦ φάνηκε ἀπελπιστικὰ καινούργιο. Ἄλλη φορά... Μὲ τόσο ξέσπασμα ἀδιαφορίας, πού τὸν ἀγοιῆσε σὰ βλέμμα ἔχτρας θανάσιμης. Τόση, τόση ἀδιαφορία! Καὶ πιά δὲν τοῦ μιλοῦσε. Ἴσως... Τόση ἀδιαφορία καὶ βαρυστησιὰ στὰ μάτια του, στὸν τρόπο πού σηκώθηκε χωρὶς νὰ τοῦ πῆ λέξη. Ἴσως νάβριχνε νὰ υποψιάζεται γιὰ τὸ γράμμα τῆς Κέρκυρας... Ναι, μιὰ μέρα θὰ τὰ μάθαινε, καὶ τότε; Σὰν τί θὰ τοῦ φαινόταν ὁ χοροδιδάσκαλος τὴ μέρα ἐκείνη; Τὴ μέρα ὅπου ὁ κύριος θὰ τὰ υποψιάζονταν, καὶ τὰ λόγια πού θὰ τοῦ ἔλεγε, κ' ἡ ματιὰ πού θὰ τοῦ ἔβριχνε! Κ' ἴσως νὰ τὸν κρατοῦσε καὶ τότες δίπλα του, μὰ σὲ τί καταφρόνια, πάλι δίπλα του, μιὰ πόσος ξεπεσμός.

Ὁ κύριος εἶχε σηκωθῆ γιὰ νὰ φύγουνε. Σηκώθηκε κι αὐτός. Τὸ κορμί του ἔτσι μικρὸ τώρα, ὥστε τὰ πόδια του τὸν σήκωναν πιά χωρὶς κανένα κόπο. Μιά ἐλαφρότητα, σὰ νὰ μὴν ἦταν ὄρθιος πάνω στὰ πόδια του, πού κοντηλοῦσανε καὶ πού τὸν

σήκωναν ὡστόσο χωρὶς τὴν παραμικρὴ δυσκολία.

Τριγύρω του, μιὰ τρομαχτικὴ παγωνιά. Καὶ μέσα του. Σὰ νὰ εἶχε χιονίσει. Σὰ νὰ τὸν εἶχανε ἐγκαταλείψει ὅλοι. Καὶ τὸ μνημονικό του σὰ νὰ τὸν εἶχε ἐγκαταλείψει κι αὐτό. Νὰ θυμηθῆ... Τίποτις ἀπὸ τὰ περασμένα. Οὔτε μιὰ γωνιά δρόμου, οὔτ' ἓνα σπίτι. Οὔτε ἡ προκυμαία τῆς Κέρκυρας, οὔτε τὸ σπίτι ἐκεῖνο πούταν κατάντικρα στὸ χοροδιδασκαλεῖο. Σὰ νὰ χιονίζε ἀπὸ πάντα. Μόνο στὸ κεφάλι του, στὸ αἷμα του μέσα σέρνονταν, καὶ σάλευε, καὶ ζοῦσε μονάχα αὐτό, μονάχα τὸ ἐγκλήμα του, ἐκεῖνο πού δὲν εἶχε γίνει. Ἐνα ἐγκλημα μεγάλο μέσα στὰ χέρια του. Ἐνα ἄγριο φονικό. Χωρὶς κλοπῆ. Κι ἓνας σκύλλος, μολοσσός, μὲ μιὰ Ἑγγλέζα καταπόδι του. Τίποτις ἄλλο. Σὰ νὰ χιονίζε ἀπὸ πάντα. Καὶ πάνω σιὰ χιόνια κάτι πατήματα σκύλλου, μεγάλα. Μιὰ πολὺ ἴσια γραμμὴ. Κάθε ἀνάμνηση, ὅλες οἱ ἀστυνομίες εἶχανε σβῆσει.

Κάπου πολὺ μακριά, κάπου πολὺ σιμὰ ξημέρωνε.

Παραπέρα, δυὸ πλατεῖες πὶο κάτω, ἡ αὐγὴ θὲ νάχε ἓνα τέτοιο μουντὸ χρώμα, καθὼς οἱ ὄρες ἐκεῖνες τῆς βροχῆς, πού τὰ σπῆτια μοιάζουν ἑκατὸ χρόνια πὶο γέρικα, καὶ στοὺς δρόμους μέσα βαραίνει σὰν ἀρρώστια καὶ μόλις προχωρεῖ κάποια βραδυποροῦσα θλίψη παμπάλαιου ρομαντισμοῦ.

* * *

Ὁ Νίνο Μαρκοῦφ εἶναι ἓνας ποιητής, πού θεωρεῖται πιά σήμερα γνωστὸς χάρι στὸν τρόπο ὅπου κάθε νύχτα μεθαίει στὸ τζίνγκο τῆς Ροτόντας, τοῦ Ντόμ, πάνω στὰ Βαρέλια τοῦ Φάλσταφ, καὶ σ' ἄλλες δευτερεύουσες ταβέρνες τοῦ Μονπαρνάς, γνωστὸς ἐπίσης χάρι στὴν ἐκμυστηρευτικὴ διάθεση πού τὸν καταχτᾷ πρὸς τίς πρωῖνές ὄρες, κι ἀφοῦ σὲ πάρει ἀπὸ τὸ χέρι, σὲ τραβᾷ ὀλοῖσα πρὸς τὰ λαβαμπὸ καὶ θάρχιση ἐκεῖ νὰ σοῦ ἀπαγγέλῃ τὸ τελευταῖο του ποίημα. Ἐνα εἶδος Βεργλαίν, πού οἱ Ἀμερικάνοι τοῦ καθαρίσανε τὸ πρόσωπο ἀπὸ γένεια καὶ μουστάκια, ἀλλὰ τοῦ δώσαν τὴν ὄρεξη τῶν μεγάλων ταξιδιωτῶν: σὲ πιάνει ἀπὸ τὸν ὄμο καὶ σοῦ δίνει πάντα ραντεβού «σὲ κάποιο μπιστρό, σὲ κάποια

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο καὶ τέλος.

γωνιά, κίπριον μικρού δρόμου της Μπομπίας ή του Ταχίτι. Και κάθε πρωί οι αστυνομικοί θα τον βρούν πεσιμένο σε μια απόσταση πενήντα μέτρα από την ταβέρνα όπου κατέβασε το τελευταίο ποτηρίκι του ημερονύχτιού του.

Έτσι, άργα, ένα πρωί, τον βρήκανε με συντροφιά. Ένας άνθρωπος κοίτουσαν δίπλα του, σκοτωμένος, μες στα αίματα, ζωός ακόμη ζεστός, κι ο Μαρκουφ του έξηγοούσε πώς θα μπορούσαν να φύγουνε μαζί για ένα μεγάλο ταξίδι: 'Αργεντινή, Γ'η του Πυρός, Μεξικό, Περού, Καναδάς—κι απ' εκεί έχει ο Θεός, «και πάλε ραντεβού έδω, φιλαράκο, κατάγμα έτσι έδω που βρισκόμαστε, ύστερα από τη μεγάλη μεγάλη αυτή περιουσία...»

Στο αστυνομικό τμήμα, που τους μεταφέρανε, ο Νίνο Μαρκουφ έμεινε επιτέλους πώς ο πρωϊνός του σύντροφος ήτανε σκοτωμένος, ένας πλούσιος που έμενε στο Γκράντ Ότέλ, κι οτι τον θέτανε υπό προσωρινή κράτηση, ως που να ξεκαθαριστή αυτή η δολοφονία. Τινάχτηκε άμέσως κι άρχισε, με το κεφάλι ριχμένο πίσω και τα δυο χέρια του εμπρός, ρητορικά, ν' αυτοσχεδιάζει ένα επίκαιρο «στον άγνωστο νεκρό συνταξιδιώτη του», και να μη μπορεί καθόλου να κρατήσει τον ένθουσιασμό του για όλη αυτήν την υπόθεση. Άν και πρόφιος της κούρασης και κατά το μεσημέρι, εξακολουθούσε ώστόσο να λέει και να ξα-

ναλέη προκλητικά στον άρχιστυνόμο: «Ά, μωρέ, όταν ταξιδεύη κανείς όπως ταξιδεύω εγώ... Ζήτω η παρεξήγηση!»

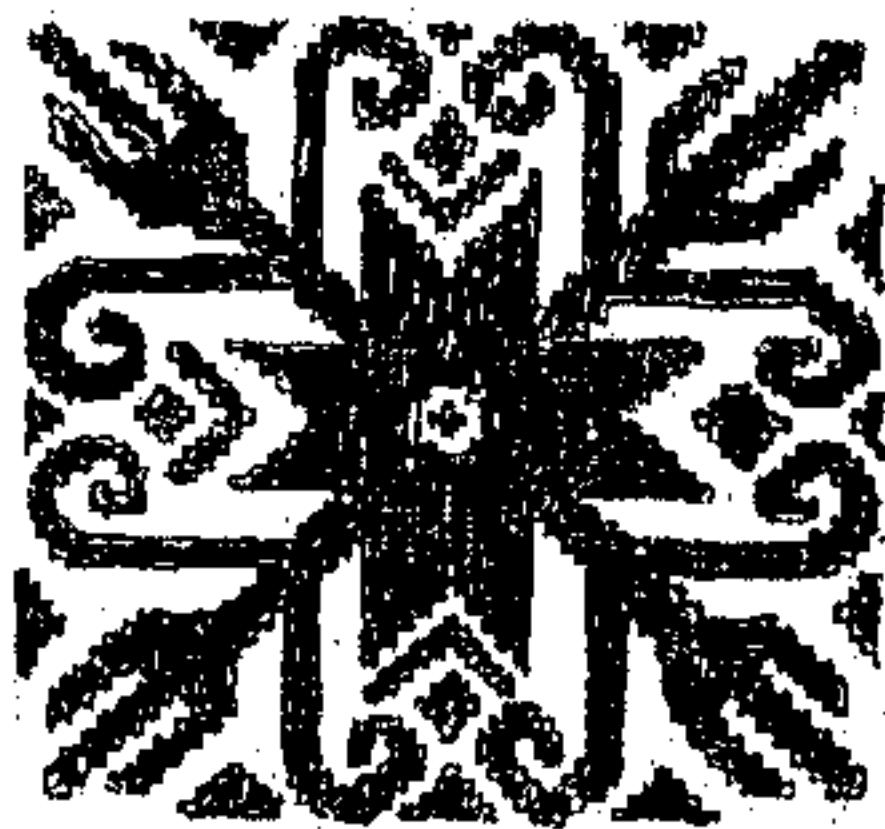
Κι ο ένθουσιασμός του βάσταξε ως που, ύστερις από είκοσιτέσσερις ώρες, πιάσανε το χοροδιδάσκαλο της Κέρκυρας.

Δέν μπορούνε να του βγάλουνε μια λέξη. Έχει σταυρωμένα τα χέρια του. Τάχει διαρκώς κλειστά τα μάτια και μόνο μέσα στα γραφεία της ανάκρισης τ' ανοίγει και κοιτάζει καρφωτά πάνω από το κεφάλι του ανακριτή. Με τα χείλια σαν του ζώου. Δέν μπορούνε να του βγάλουνε λέξη. Μόλις τον ξαναφέρουν έξω στο διάδρομο οι δυο φρουροί, κλειστά άμέσως τα μάτια και σηκώνει τους ώμους. Τους κρατάει έτσι σηκωτούς κι ο κορμός του, ο ίσκιος του πάνω στον τοίχο τετράγωνος. Ούτε οι γιατροί μπορούσαν να ξακριβώσουν τίποτα.

Όταν ανοίχτηκε η διαθήκη του κυρίου, όλη του η περιουσία, δυόμισι εκατομμύρια δολάρια, πήγαινε στη δασκάλισσα που «θα έδίδεξε βοτανική ιστορία κατά τον τελευταίο χρόνο στο παρθεναγωγείο του μικρότερου χωριού της Αυστραλίας».

Ο σκύλλος του όμως, απένταρος, ξέπεσε. Μεταπουλήθηκε. Άπό χέρι σε χέρι. Άργότερα τον πήρε ο ταμίας ενός φτωχικού, αλλά πολύ σοβαρού ξενοδοχείου της Γκάρ ντε λ' Έστ.

ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΓΙΟΣ ΜΟΥ ΚΙ Η ΚΟΡΗ ΜΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ (*)

Περίληψις των προηγουμένων: — Το μυθιστόρημα τοίτο άρχισε στη «Νέα Έστία» από το 1909 (43ον) τεύχος του 1928. Άλλά για να το παρακολουθήσουν κ' οι νέοι συνδρομηταί, δίνουμε σήμερα μια σύντομη περίληψη των προηγουμένων.

Ένας πατέρας διηγείται ο ίδιος την έρωτική ζωή των παιδιών του, από το πρώτο ζήνημα του μεγάλου ένστικτου, ως τον καιρό που παντρεύονται. Παρατηρητής με στοργικό μάτι, παρακολουθεί βήμα προς βήμα την άναπτυξη και την άνατροφή τους, βλέπει πολύ περιεργα πράγματα, που οίτε θα τα φανταζόταν πριν άποκτήσει παιδιά δικά του, τα κρίνει πολύ διαφορετικά παρά όπως θα τα έκρινε αν τα έβλεπε τυχόν σε παιδιά ξένα, και φτάνει στο συμπέρασμα ότι στην πρώτη τουλάχιστο έρωτική περίοδο, ως το γάμο του, το κορίτσι κοινωνικώς είναι πολύ άδικημένο, αντίθετα προς το άγόρι που έχει τόσα προνόμια και δικαιώματα. Αυτή η άδικία τον έκανε να γράψη τα πάτριά του, να πούμε, άπορηνημονείματα.

Είναι ο Τζώρτζης Δοξάρης, άρχοντας κερκυραίος, ζακυθινής καταγωγής, έγκατεστημένος στις Άθηνες. Η γυναίκα του, κερκυραία κι αυτή, λέγεται Λουίζα Καρπέτη. Έχουν δυο παιδιά, γεννημένα στην Κέρκυρα: το Νάνη και την Κιάρα. Είναι όμορφα και τα δυο, έξυπνα, χαριτωμένα, και παρουσιάζουν μια πρώιμη άνάπτυξη, σωματική και διανοητική. Ο πατέρας όμως παρατηρεί γρήγορα, ότι η Κιάρα, αν και δυο χρόνια μικρότερη, είναι πιο ζυπνημένη και πιο καλά προικισμένη από τον άδελφό της. Έχει μεγαλύτερη επίδοση στα πνευματικά και στα καλλιτεχνικά, περισσότερη επιμέλεια και τάξη στη ζωή της. «Είναι πιο άνθρωπος ή Κιάρα μου», συμπεραίνει ο πατέρας.

Η «έρωτική» τους ζωή άρχίζει νωρίτατα. Ο Νάνης είναι ακόμα μαθητής με ναυτικά, όταν ο πατέρας του άνακαλόπη τις πολύ προχωρημένες σχέσεις του με την άνηψιά κάποιας θεατρίνας, την όμορφη Άντιγόνη. Και κρίνοντας

ότι θα ήταν πολύ χειρότερο για το νεαρό του για να τις έμποδίση και τις άπαγορεύση, άναγκάζεται να τις υποβιηθήση κρυφά και να τις κανονίση.

Τον ίδιο καιρό, ο πατέρας, τοχρία όλωσδιόλου, τσακώνει ένα έρωτικό γράμμα καρφωμένο... στο καπέλλο της κόρης του. Η Κιάρα, δεκαπέντε χρονών τότε, τα είχε, φαίνεται, μ' ένα νέο είκοσι χρονών, τον Άρη Μακεσίνη, για γνωστό δικηγόρο, από τον κύκλο τους. Είναι ζανθός κι ώραιος σαν το Φοίβο, γράφει ήρωες άκατάληπτους στίχους και δέν έχει καθόλου καλή φήμη άνάμεσα στους νέους. Ο Νάνης προπάντων δέν τον χωνεύει καθόλου. Άνακρίνον την Κιάρα, αλλά η μικρή άρνείται ότι έχει οποιαδήποτε σχέση με τον Άρη τον Μακεσίνη. Άρώτητα της είχε καρφώση το ραβασάκι εκείνο, — πρώτο και τελευταίο, — στο καπέλλο της. Δέν αισθανόταν τίποτα για αυτόν, δέν του είχε άώσει ποτέ θάρρος, ούτε θα του άώσει. Κ' οι δικοί της, — εκτός του Νάνη, — το πιστεύουν και ήσυχάζουν.

Όστόσο ο Νάνης βαριέται σε λίγο την Άντιγόνη του και ρίχνεται της καινούριας μαγειρίσας, στο σπίτι τους, της Μαριώς, μιας χοντρής νέας, νησιώτισσας, που έχει τωραιότερο κεφάλι του κόσμου. Η δυστυχισμένη άναγκάζεται να το μαρτυρήση σάφηνικά της και να φύγη. Άλλά ο Νάνης τρελλός πια για αυτήν, τη βρίσκει άμέσως στην θείας της και την καταφέρνει να τον ακολουθήση... στο σπίτι της θεατρίνας. Την Άντιγόνη την έχει τώρα πια ένας φίλος του και συμμαθητής, ο Κωστάκης. Έτσι οι φτωχές εκείνες γυναίκες δέχονται να κρατήσουν τη Μαριώ, τάχα για όπηρετρια, αλλά πραγματικώς για έρωμένη του Νάνη.

Οι αυτά, ο πατέρας του, που δέν έχει πάψει να τον παρακολουθή, τα μαθαίνει. Βλέπει τότε, ότι ο Νάνης, που έχει φορέσει και τα πολιτικά είναι πια «σωστός άντρας» και δέν έχει άνάγκη από καμιά έπαγρύπνηση. Τον άφήνει λοιπόν να εξακολουθήση τη «ζωή» του. Μόνο από φόβο μη βρεθή καμιά φορά σε οικονομική στενοχώρια και άναγκασθή να κάμη τίποτ' άνάξιο, του κόβει ένα καλό «μισθό» για

(*) Συνέχεια από το προηγούμενο.

τά «επιτακτα έξοδα» του και φανερά πιά, σ' α φίλος, του δίνει μερικές συμβουλές, τις τελευταίες. «Αλλά η Μαριώ είχε πρώτα έναν «αρραβωνιαστικό», έναν κοιτσαδάκι, το Μιστόκλη, που την ξαναβρίσκει στο σπίτι της θεατρίνας και την εξαναγκάζει να του αναγνωρίσει δικαιώματα... Το μαθαίνει ο Νάνης. Ένα βράδυ, τρέχει άμέσως, τον βρίσκει στην κουζίνα, τον πετά έξω με κλωτσιές. Ο κοιτσαδάκις τον παραφυλάει στο δρόμο και του δίνει μια μαγγοουριά στο κεφάλι. Ο Νάνης τον κυνηγά, του σίχνει μια πετριά, και, επειδή τον στραβώνουν τα αίματα, τον αφήνει και μπαίνει σ' ένα φαρμακείο. Από εκεί, με τιάξι, γυρίζει στο σπίτι του με δεμένο κεφάλι και καταματωμένα ρούχα. Έτσι μαθαίνει τις σχέσεις του με τη Μαριώ κ' η Κιάρα.

Όσοι είναι νικητές. Ο Μιστόκλης τον φοβάται. Κι' ούτε να ξαναπάει σ' αυτής θεατρίνας τολμά, ούτε να του κάμη άλλη επίθεση... Ο πατέρας τότε βλέπει κι' άλλο ιδίωμα του γιού του: ο Νάνης είναι γενναίος. Και θυμάται πώς κι' ο πατέρας του, ο Γιάννης ο Δοξαράς, γυναικάς περιώνυμος, φημιζόταν και για την παλληκαριά του. Συμπεραίνει λοιπόν πώς ο Νάνης έμοιασε του παππού του σ' όλα, κ' εξηγήει μ' αυτό τα τόσο πρώιμα του κατορθώματα.

Συγχρόνως παρατηρεί πώς αυτό δεν ήταν κάτι που να τον κάνει να στενοχωριέται ή να ντρέπεται. Απεναντίας, μπορούσε να καμαρώνει, γιατί όλοι, φίλοι του και γνωστοί του, φαινόταν πως τον μακάριζαν. Είχε γιό, τελείωσε! Κι' ο γιός του ήταν «άντρας σωστός» από τώρα, που μόλις έβγαλε το Γυμνάσιο. Σωστός άντρας—αυτή ήταν πάντα η επαφορά.

Κ' ύστερ' απ' αυτά τα συμπεράσματα, ο Τζώρτζης Δοξαράς εξακολουθεί:

Μά κ' οι φιλενάδες του σπιτιού μας, οι παντρεμένες, και μάλιστα οι πιο νέες, μου μιλούσαν τώρα για το Νάνη με πολύ χαρακτηριστικό χαμόγελο. «Τι γίνεται ο γιός σας;» με ρωτούσαν, σά να μου έλεγαν: «Ποιάν κυνηγά τώρα, ποιάν σκοπεύει πάλι να σπιτώσει;» Ήταν κι' αυτές κατενθουσιασμένες! Παρατήρησα ακόμα πώς πολλές, που δεν τον πολυπρόσεχαν ως τώρα, γιατί τον επαιρούσαν βέβαια για παιδί, άρχισαν να του κάνουν ναζακια και γλυκά μάτια. Στα μάτια αυτά υπήρχε μια διάφανη ειρωνεία, που άφηνε να φαίνεται παραμέσα ο θαυμασμός κι' ο πόθος... Στα σπίτια, στα θέατρα, στα κέντρα, ο Νάνης ήταν πάντα περιστοιχισμένος από νέες κυρίες. Ήταν φανερό πως είχε αρχίσει να του άρεση, του μασκάρει, κι' αυτό το είδος, που ως τώρα το παραμελούσε, μαζί με το είδος των κοριτσιών που δεν έμοιαζαν της Αντιγόνης.

Τελος πάντων, σ' έπιπτα δεν εξήμωσαν το Νάνη τα έρωτικά του κατορθώματα. Απεναντίας τον ωφέλησαν.

«Αμ, βέβαια! Ήταν άντρας...»

Ζ'.

Η Κιάρα όμως—ας μη το ξεχνούμε,—ήταν κορίτσι.

Κ' ενώ του αδελφού της του συγχωρούσαν όλα με καμάρι, αυτήν της έπιπτα, το παραμικρό.

Η μητέρα της τώρα χαλούσε τον κόσμο, γιατί, καθώς έλεγε, είχε αρχίσει «να βγάλη φήμη ζωηρή». Και μια μέρα, ήρθε να μου πη γά... τη μαλώσω!

Ίδου τι φοβερό και τρομερό είχε συμβεί: Μας είχαν προσκαλέσει σ' μια μικρή απογευματινή, στο Φάληρο, μέσα σ' ένα πολεμικό πλοίο. Ήταν καθαυτό «οικογενειακή», διοργανωμένη από την κόρη του κυβερνήτη, που ήταν στην ηλικία σχεδόν της Κιάρας. Και πήγαμε με τα παιδιά.

Στο χορό λοιπόν αυτόν, η Κιάρα κοινού τού ρντισε, ή, όπως τότε έλεγε η Λουίζα, έλύσσαξε. Μά δεν είχε κι' άδικο... Ήταν δυο-τρεις Δόκιμοι, δυο-τρεις Ευέλπιδες κι' άλλοι τόσοι νεαρώτατοι ανθυπολοχαγοί και σημαιοφόροι, που δεν ήξεραν πώς να την πρωτοπεριποιηθή. Κ' εκείνη, για να τους ευχαριστήσει θ' έλεγε όλους, γινόταν «είκοσι κομμάτια». Τραβούσε τον ένα από δω, φώναζε τον άλλον από εκεί, χαχάνιζε με τον τρίτο, τρελλοχόρευε με τον τέταρτο, ξεμονάχιαζε για κουβεντούλα τον πέμπτο, ή τους μάζευε όλους τριγύρω της και περλάριζε...

Τάβλεπα κ' εγώ αυτά, και, να πω την αλήθεια, στην αρχή μ' επείραξαν. Δεν ξέρω τι άγριο, πρωτόγονο ένστικτο μου ξυπνούσαν, από τα σκοτεινότερα βάλθη της... πατρικής μου ψυχής. Ύστερα όμως συλλογιζόμουν: Τι φυσικότερο; Ένα κορίτσι στην ηλικία της κόρης μου, με τη σωματική της ανάπτυξη, με την ομορφιά της, με την κράση της, τί άλλο θ' έκανε σ' ένα χορό, όπου βρέθηκε μέσα σ' όλους πειρασμούς, σ' όλους όμορφους, ζωηρούς κ' έξυπνους νέους; Αδελφή του Νάνη δεν ήταν κι' αυτή; Έγγονή του πάππου της; Πολύ πιο παράξενο θά μου φαινόταν αν την έβλεπα να τους αποφεύγει, να κάθεται ζαρωμένη σ' μια γωνιά. Κι' έπρεπε να δοξάζω το Θεό που δεν έκα-

νε και περισσότερα.

Η Λουίζα όμως δεν έχωνε, δεν έσήκωνε ούτε τόσο. Δεν ήθελε να λένε την κόρη της «ζωηρή». Την έβλεπα που κάθε τόσο την πλησίαζε και καταλάβαινα πως τη νουθετούσε. Το βράδυ, στο τραίνο που γυρίζαμε, την έμάλωσε μπροστά μας πως δεν ήταν «καθόλου φρόνιμη σήμερα». Τι, έτσι κάνουν τα καλά κορίτσια στον κόσμο; Και στο σπίτι, μπήκε κρυφά στο γραφείο μου και με φορτώθηκε, καθώς είπα, να τη μαλώσω κ' εγώ.

—Εγώ;! φώναξα. Κάποιος σ' έλασε, Λουίζα!

—Καλά, καλά! Ας τη, λοιπόν, να κάμη κι' αυτή τα καλά του Νάνη!

—Τα καλά του Νάνη δε θά τα κάμη ποτέ, γιατί είναι κορίτσι. Έχασες τί μου είπες μια φορά;

—Μά τότε μου φαινόταν, κ' ίσως ήταν, άθωα πολύ...

—Ενώ τώρα;

—Πολύ φοβάμαι μή μπήκε ο δι' εσάς μέσα της. Έτσι που έκανε σήμερα!

—Ε, μά δεν θά της τον βγάλω εγώ.

—Αλλά ποιός;

—Α, δεν ξέρω! Αν τον έχη, την παντρεύουμε γρήγορα και τελειώνει.

—Έτσι νομίζεις...

Τέλος πάντων, εσα κι' αν μου έλεγε η Λουίζα, δεν μου έρχόταν να μαλώσω την Κιάρα γιατί έδειξε κάποια ζωηρότητα στο χορό. Όλο και θυμόμουν το Νάνη. Σ' αυτόν είχα φανεί τόσο μαλακός, τόσο ένδοτικός, τόσο έπιεικός, όσο ξέρετε. Γιατί στην Κιάρα, που δεν είχε κάνει τίποτα, έπρεπε να δείξω τόση αυστηρότητα; Επειδή ήταν κορίτσι; Αυτό δεν μ' έπειθε καθόλου. Κ' εκείνο που είχα πει στη γυναίκα μου, το φροναύσα πραγματικώς. Στην ανάγκη, αν βλέπαμε το άπροχώρητο, αν καταλαβαίναμε πως ήταν με φύση ακράτητη, έτοιμη να σπάσει όλα τα δεσμά, θά την παντρεύαμε. Η Κιάρα είχε προίκα μεγάλη. Αν έβγαζε και φήμη ζωηρή, μικρό το κακό. Πάντα θά καλοπαντρεύόταν.

Έτσι σκεπτόμουν κ' ήσυχάζα στην έντελεια Γρήγορα όμως θά παρουσιαζόταν περίσταση που θά μ' ανάγκαζε να φανώ αυστηρότερος.

Μια μέρα, —το ίδιο εκείνο καλοκαίρι, λίγον καιρό ύστερ' από τις ιστορίες της Μα-

ριός.—ο Νάνης άπάντησε σ' έναν απόκεντρο δρόμο, κοντά στα Πευκάκια, την Κιάρα με τον Άρη το Μακεσίνη!

Κατά τη διήγηση του Νάνη, ίδου πως έγινε η μεγάλη αυτή φασαρία.

Η Κιάρα είχε βγει στις πέντε με τη Φροϊλάιν, μια πολύ νέα δασκάλα, που την πήγαινε κάποτε περίπατο, για να μιλούν γερμανικά. Συνεννοημένες όμως με τον Άρη, ανταμύθηκαν κάπου, πούξ ξέρει, και τραβούσαν μαζί για το δασάκι των έρωτευμένων. Ο νέος κ' η Κιάρα μπροστά ένα βήμα πίσω τους η Φροϊλάιν.

Ο Νάνης, που γύριζε από το σπίτι ενός φίλου του εκεί ψηλά, ξεπρόβαλε άξαφνα από μια γωνιά μπροστά τους και κοντά τους. Δεν πρόφτασαν ούτε να του κρυφτούν, ούτε να χωριστούν. Τα έλασαν όλοι, κι' ο Νάνης ακόμα... Η Φροϊλάιν, κόκκινη σαν βρασμένη καρδιά, έγινε δια μίας άσπρη. Ο Άρης προσεπάθησε να χαμογελάσει κι' έκαμε να βγάλη το καπέλλο του. Η Κιάρα, σκέφθηκε μια στιγμή να χαιρετήσει τον Άρη, σά να τον έβλεπε κείνη τη στιγμή, ή σά να τον άφηνε. Αλλά μόλις ίχνογράφησε αυτό το κίνημα, κι' ο Νάνης την έκοψε με μια άγρια φωνή.

—Πώς;!

—Τί; έκαμε η Κιάρα.

—Έχεις, βλέπω, και παρέα. Πολύ καλά! Κόπιασε τώρα στο σπίτι και σ' διορθώσω. Έμπρός, τραβάτε!... Εγώ έχω δουλειά με τον κύριο!

Κ' επέμεινε να φύγουν τα κορίτσια, για να μείνη αυτός, να «λογαριασθή» με τον Άρη, που στεκόταν εκεί καρφωμένος και πελιδνός.

Μά τότε η Κιάρα άγριεψε.

—Δεν είμαι για το σπίτι, του φώναξε, παρά για τα Πευκάκια, περίπατο. Πήγαινε από δω! Ο κύριος Μακεσίνης δεν σου φταίει σ' τίποτα. Περνούσε κατά τύχη. Εγώ τον έσταμάτησα, εγώ του μίλησα κ' εγώ τον πήρα να κάμουμε δυο βήματα μαζί, ως που να τελειώσουμε την ομιλία μας. Νά, έδω στη γωνιά θά μ' άφηνε. Πηγαίνετε, κύριε Μακεσίνη! Χαίρετε! Σας ζητώ συγγνώμη για τον τρόπο του αδελφού μου.

Ο Άρης υποκλίθηκε, έστριψε τη γωνιά, κι' έφυγε όσο γοργότερα μπορούσε.

Ο Νάνης, που κατάλαβε πως η Κιάρα

δεν έχωράταμε, έδωσάσε να τόν έμποδίσω. Μόνο του φώναζε:

— Έννοια σου κι' άλλη φορά σέ σιγουρίζω σένα!

Και γυρίζοντας στην Κιάρα:

— Καλά, τής είπε. Άφου έχεις όρεξη ακόμη, πήγαινε να κόψεις τόν περιπάτο σου. Κ' εγώ πάω ίσια στο σπίτι, να τά πω του μπαμπά.

Πραγματικώς τήν άφησε, ήρθε στο σπίτι και μās τά είπε.

Άμέσως θυμήθηκα τή συνάντησή εκείνη στο θέατρο. Καλά τά είπα εγώ πώς ή Κιάρα εξακολουθούσε να τάχη μ' εκείνον τό γελοίο. Νά, τώρα πού πήγαινε μαζί του και περίπατο. Και ποιός ξέρει πόσες φορές θά είχε γίνει αυτό, με τή βοήθεια τής Φροϊλάιν, χωρίς να τά πάρουμε είδηση!

Άν, αντί του Άρη, ήταν όποιοςδήποτε άλλος τίμος νέος, μ' κι' ό πιδό φτωχός, μ' κι' ό πιδό ασήμαντος, μ' και του έχθρου μου ακόμα έ γιός. Δεν θά μ' έμελλε καθόλου. Τό κάτω-κάτω θά τήν άρραβώνιαζα από τώρα, κι' ός μ' ήν είχε κλείσει ακόμα τά δεκάξη. Μπόι, δόξα σοι ό Θεός, είχε άρκετό. Μά πώς μπορούσα να σκεφτώ τέτοιο πράγμα για τόν γιό του Μαχεσίνη; Άν πραγματικώς ή Κιάρα τόν είχε αγαπήσει, αν διατηρούσε σχέσεις μαζί του από τότε πού τής κάρφωσε στο καπέλλο εκείνο τό γράμμα. Ήταν μια πολύ σοβαρή ιστορία. Μόνο ό Νάνης ήταν έκανός να νομίζω, πώς μπορούσε να τελειώση με... τό ξύλο πού σκόπευε να δώση του Άρη!

Τό περίεργο είναι πώς κ' ή Λουίζα, πού άλλοτε ήταν μάλλον ενοϊκή πρός τό ήποθετικό άκέρμα αισθημα τής κόρης τής, τώρα έγινε σκυλί. Είχε πιστέψει κι' αυτή ζσα έλεγε για τόν όμορφονειό; Ήταν ακόμα με τήν έντύπωση από τόν τελευταίο χορό, όπου είχε ιδή τήν κόρη τής να φέρεται σά να μπήκε ό διάβολος μέσα τής;... Ή έλεγε τότε λόγια, γά να περνά ή ώρα, κι' άμα ήλθε στα πράγματα, ξανάγινε εύθυσ ή αστηρή μητέρα πού ήταν;

Αυτό μου φαινόταν τό πιθανότερο. Έπιτέλους ένα αισθηματάκι άθώο, σεμνό, άνέκφραστο, μπορούσε να τό συγχωρή. Άλλά ούτε ξετσιπώματα και μαλλιοτραθήγματα στους χορούς έσήκωνε, ούτε περιπάτους στα Πευκάκια. Ά, ως εκεί!

Έτρεξε έξαλλη στην κάμαρα τής Κιάρας, έψαξε παντού, έσπασε ένα συρτάρι κλειδωμένο κ' έγύρισε στο γραφείο μου... μ' ένα μάτσο γράμματα και με μια φωτογραφία του Άρη!

Τά ξεχωρίσαμε και τά διαβάσαμε, χωρίς να μās μέλη αν, γυρίζοντας ή Κιάρα, θά μās έβρισκε να παραδιάζουμε τέτοια άπόρητα.

Τά περισσότερα ήταν από τόν Άρη. Γιατί υπήρχαν στο μάτσο και δυο-τρία μ' άλλο γράψιμο και μ' άλλη τζιφρα για ύπογραφή. Φαίνεται πώς ήταν και κάποιος άλλος, πού δεν τόν έμάντευε ούτε ό Νάνης, και πού έστελνε γράμματα τής Κιάρας, χωρίς να λαβαίνη βέβαια άπάντηση. Ή μήπως λάβαινε κι' αυτός;... Ά, όχι, τό παραπονιάρικο, τό ταπεινό, τό Ολιμμένο ύφος του, μās έπειλλε πώς ή Κιάρα τόν περιφρονούσε. Άδιάφορο αν φύλαγε τά γράμματά του, ένώ μπορούσε και να τά σχίζη. Τόν Άρη ζμεις δεν τόν περιφρονούσε καθόλου! Τά γράμματα αυτώνου, αν και με τό παντοτινό συμβολικό ύφος, τό ακατάληπτο, μιλούσαν για συναντήσεις κι' άπαντούσαν σε λόγια τής Κιάρας ξαναγραμμένα με εισαγωγικά. Ήταν ολοφάνερο πώς τόν έβλεπε και πώς του έγραφε. Και - άλλίμονο! - ήταν βέβαιο πώς τόν αγαπούσε...

Ό Νάνης έβριζε, κορόϊδευε, φοβέριζε. Ή Λουίζα καταριόταν, άπελπιζόταν, έκλαιγε. Κ' εγώ σώπαινα, προσπαθώντας να κατατάξω τά σκοτεινά εκείνα δοκουμένα, να αναπλάσω τήν ιστορία, να μαντέψω τά παραλειπούμενα.

Ήθελα τίς λεπτομέρειες. Και δεν ήταν καθόλου εύκολο να τίς βγάλω. Σε κάθε γραμμή του Άρη έπρεπε να λύνω ένα αίνιγμα. Άλλο τόσο καταλάβαινα και τά ποιήματά του!

Έτσι μās βρήκε ή Κιάρα, όταν έγύρισε από τόν «περίπατό» τής.

Ή Φροϊλάιν τήν άφησε στην πόρτα κ' έφυγε. Εκείνη ανέβηκε στην κάμαρά τής, να ξαλλάξη όπως πάντα. Εκεί βέβαια θά είδε τήν παραβίαση του κρυφού συρταριού τής, και, πριν τή φωνάξουμε, όπως έσασκοπεύαμε, κατέβηκε, μπήκε στο γραφείο, σά να μās γύρευε, και μās είδε μαζεμένους γύρω στα έρωτικά τής γράμματα!

(Δκολουθεί)

Τό δεματοενθήρεον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ο Κ. Παλαμάς

στον ποιητήν των «Ρουμελιώτικων»

Φίλε Ποιητή,

Αυτοῦμαι πώς μέσα στο σύντομο τουτο γράμμα δέ μπορώ να περιλάβω όλη τή συγκίνηση πού μου προξένησαν τά «Ρουμελιώτικα».

Μου λέτε πώς «είναι γραμμένα με τήν καρδιά, ίσως όχι και με τέχνη». Χωρατεύετε; Ή ποιήσή σας δείχνεται ίσα-ίσα στην τέχνη σας. Βέβαια πώς ή καρδιά δίνει ζέση, καθαρότητα, δεν ξέρω, κάποια καταναγκητική ειλκρίνεια σέ ό,τι λέγομε ποίηση. — Μά πώς θά μπορούσε να δείχθαι ή χάρη τής, χωρίς τήν τέχνη πού αισθητοποιεί, πλάθει, θαυματουργεί; Και ό στίχος είναι πιά του χεριού σας. Κάνει ό,τι θέλετε. Στη «Νέα Έστία» είχα πρωτοειδεί, αν δεν έχω λάθος, κάποια κομμάτια από τά «Ρουμελιώτικα» ώστε δεν ήμουν άπροσεύχιστος τώρα για να εκτιμήσω, για να θαυμάσω—γιατί όχι;—τή ρουμελιώτικη Μούσα σας. Ίσως γιατί είμαι κ' εγώ ρουμελιώτης; Μπορεί. Μου δίνει ό έμπνευσμένος τοπικισμός μια ξεχωριστή συγκίνηση—μά στην ξεχωριστή έντύπωση προσθέτει ή όμορφιά των ποιημάτων σας τήν αισθητική απόλαυση. Τά όραιότερα μέσα στο βιβλίο σας αυτό τραγούδια μās φέρουν μπροστά στα μάτια μας τήν δλανθισμένη, τήν, ήθελα να πώ, «δλοκόκκινη ροδακινιά», τήν «κορομηλιά τήν άνθισμένη», πού τίς τραγουδάτε. Και πώς κάποια πολύ απλά, τά στενά ξεχωμένα, πεζά ή πεζοποιημένα από τήν τριση τής καθημερινής ζωής άντικείμενα, πού ένας όλιγότερο από σās ποιητής μέσα σ' αυτά θά κινδύνευε να γλιστρήση άτυχα, πώς κι' αυτά ακόμα—δεν λέγω για τήν αλώνια δροσοποίηση τής άγροτικής, τής χωριανής ζωής, τής ρουμελιώτικης ζωής, αλλά για κάποιες τής λεπτομέρειες—πώς κι' αυτά ακόμα τά μεταφέρτε στο ποιητικό επίπεδο! Θα τό κατορθώνατε, αν δεν είχατε τήν τέχνη; Άν ό τεχνίτης δεν είναι πάντα ποιητής, άλλ' ό ποιητής είναι τεχνίτης. Ή καρδιά είναι ποιητή, στη ζωή δεν έπαρκει στην τέχνη.

Τά «Ρουμελιώτικα» βέβαια δεν είναι για να μās ξαφνίσουν, προσεχόμενα σήμερα από ποιητή πού από τό πρώτο του βιβλίο, τήν «Έκατόμβη», έδειξε πώς είναι δεξιός χειριστής του στίχου. Δείχνουν όμως τήν ποίηση τής απλής, έντονα χρωματισμένης, ελληνικής ζωής, έδω στην διεθνή

χαιοτική παραβάλη και πεζολογική περιουλολογία των μεγαλοπόλων.

Προσθέτουν κι' αυτά στη δόξα τής άθάνατης Ρούμελης

Σέ χαίρομαι, ενθόμενος σου υγεία κ' ευτυχία, με τόν έρωτα τής Μούσας πάντα, φίλε ποιητή.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Τό κῆμα τής Άγραμματοσύνης

Τά σχολεία όπου μινθάνουν τά ελληνικά γράμματα τά τένα των Λαρισαίων, διαβάζομεν εις κύριον άρθρον τής «Έλευθερίας» τής Λαρίσης, — «θα ήσαν ακατάλληλα και διά να ένσταυλισθοῦν ζώα». Άλλά μόνον των Λαρισαίων; Και των Άθηναίων, καλή μου «Έλευθερία», και των Πειραιέων, και των Πατρέων, και των Κορινθίων, και όλων των παλαιών κατοίκων τής Ελλάδος, και προπάντων όλων των προσφύγων... Δεν υπάρχουν σχολεία εις τήν Ελλάδα! Τά δέ υπάρχοντα κτίρια, και όταν είναι κάπως καλύτερα από σταύλους, είναι τόσον όλίγα, ώστε εις τό καθένα στεγάζονται συνήθως δύο και τρία διάφορα σχολεία: Γυμνάσιον τό πρωτό, Δημοτικόν τό άπόγευμα, Πρακτική Σχολή τό βράδυ... Κ' έπειτα άποροῦν και εξίστανται διά τό «κῆμα τής Άγραμματοσύνης»! Άλλ' αυτή είναι ή μόνη αιλία: Ή άδιαφορία του Κράτους διά τήν Δημοσίαν Έκπαίδευση, διά τήν όποιαν δεν έννοει να δαπανήση ούτε τό πέμπτον των άπαιρειτήτως άναγκαιούτων.

Και άλλοτε, ίσως, ή αναλογία ήτο ή αυτή, άλλ' ή εποχή ήτο διαφορετική. Σήμερον δεν γίνεται Έκπαίδευσις με τό τίποτε. Άπ' όλ' αυτά τά έκατομμύρια του προϋπολογισμού, πού διατίθενται σχεδόν όλα διά τά Πολεμικά Υπουργεία, και δι' έν' άλλο ακόμη, τό όποιον εις τόν καιρόν μας ήσχισε να γίνεται έπίσης πιαφάγον, — τό Υπουργείον Συγκοινωνίας, — μερικά πράγματα άφυστικώς να περάσουν εις τό Υπουργείον τής Παιδείας. Όσον δεν γίνεται αυτό, όσον δηλαδή δεν κείζονται ανάλογα προς τόν πληθυσμόν σχολεία, όσον δεν έφοδιάζονται με τάπαιτούμενα διά τήν διδασκαλίαν τά σχολεία αυτά, και όσον δεν αυξάνονται οι γλισχροτάτοι μισθοί των Έκπαιδευτικών, — από του πανεπιστημιακού καθηγητού μέχρι του γραμματοδιδασκάλου, και προπάντων αυτού του τελευταίου, — τό «κῆμα τής Άγραμματοσύνης» θά θηριεύη και θά κατακλύζη τόν τόπον, χωρίς να φταίη ούτε ή Δημοτική Γλώσσα, όπως φωνάζουν οι άνόητοι, ούτε τίποτε από τά μεταφυσικά εκείνα πού προβάλλουν μερικοί ακόμη άνοητότεροι. Ε.

τὴ Γαλλικὴ πολιτισμὸ καὶ τὴ Γαλλικὴ Δικαιοσύνη, τὴν ὅρα τοῦ μαρτυρίου του ῥοτὰ μὲ ἀγωνία: «Γιατί; Γιατί; Γιατί;» Ὁ Ρουζέ, ὅταν ἦταν νέος καὶ πρωτοῦρθε στὴν Ἀφρική, εἶχε ἕναν προϋπὸτάμενο, ὁ ὁποῖος χωρίς λόγο καὶ μάγο γιὰ νὰ διασκεδάσει τοῦ ἔκαμε τὴν γιόλας ἀφόρητη ζωὴ σ' αὐτὰ τὰ κλίματα, ἐντελῶς ἀβίωτη. Τοῦ κατακρατοῦσε τὸ ταχυδρομεῖο, τοῦ στεροῦσε τὸ κινίνο κ.τ.λ.

Ὁ Lepoignant, —καὶ ἐδῶ ὑπερνικᾷ τὸν ποιητὴ ὁ συγγραφέας ποῦ ὑποστηρίζει λογικὰ μιὰ θέση, καὶ δένει βιασμένως τοὺς κριτικούς τῆς ὑπόθεσης, —φέρνει ἀβθαίρετα τὸν πρῶτον αὐτὸν προϋπὸτάμενο νὰ περνᾷ τυχαία ἀπὸ τὸ χωριὸ τοῦ Ρουζέ. Ὁ Ρουζέ τοῦ ἀποκαλύπτει τὸ ἔγκλημά του, τὸ ἀνεπαρόριστο ἔγκλημά του. Ἐδῶσε ὁρμὴ στὴν Δύναμη τοῦ Κακοῦ. Ὁ Ρουζέ ἀπὸ τότε ἐκδικεῖται. Ἐξείνη τὴ στιγμή ἀκούεται στὸ χωριὸ μιὰ παράξενη ταραχὴ. Ἡ κυρία Λε Κορμέ ἡ ὁποία ἔτρεξε κρυφὰ νὰ περαιοῖται τὸν ἰθαγενῆ πρὸς ἀδικία βρασιανίστηκε, ἀποκεφαλίστηκε, ὑστερα ἀπὸ διαταγὴν τοῦ τοῦ; σκλάβου του. Κι' αὐτὸς κατάλαβε τὴν ἀπάντησιν στὸ γεμᾶτο ἀγωνία «γιατί» του Ἡ ἀλυσίδα συνεχίζεται. Ἡ δύναμη τοῦ Κακοῦ χτύπησε τοὺς ἀθώους.

Στὴν τελευταία προπάντων πράξι, παρ' ὅλο τὸ χάρισμα ἀβθαίρετο τῆς κεντρικῆς ἰδέας καὶ τοῦ παρουσιασμοῦ τῆς, ἡ ἀγωνία ἐνταίνεται ἡ τραγικὴ ἀτμόσφαιρα πυκνώνει. Κατόρθωσε ὁ θίασος Κοτοπούλη ν' ἀπλώσει αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα γύρω ἀπὸ τὸ ἔργο;

Ἡ σκηνογραφία ἦταν ἔξοχη ἀναπαρίστασε τέλεια τὸ ἐσωτερικὸ μιᾶς ψάθινης καλύβας. Ὁ φωτισμὸς τῆς ὁμοῦς ἦταν ἐλλειπείστατος: δὲν εἶχε καμιά λάμψη, δὲν εἶδεν καθόλου τὴν ἐντύπωση τοῦ ἀέρα ποῦ βράζει ἀπὸ φῶς καὶ ζέση, καὶ προσόντων εἶταν ἀθλια τοποθετημένος. Ἀντὶ νὰ φωτίζεται ἡ σκηνὴ ἀπὸ τὰ ἔξω πρὸς τὰ μέσα, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι τὸ φῶς εἰσέρχεται ἀπὸ κάθε ἀνοιγμὰ τοῦ σπιτιοῦ, φωτίζονταν ἀδικαιολόγητα μόνον ἀπὸ τὴ γαμμε καὶ ὅλο τὸ βᾶθος τῆς σκηνῆς ἔμενε σκοτεινὸν.

Τὰ ἔργα τοῦ Lepoignant, γιὰ νὰ ὑπεβάλλουν πλέρια τὴν ἀγωνιόδικη δι' ἄθεσιν ταυ, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἕνα παλῆμο ἐξαιρετικὰ συντομισμένο, γοργό, νευρικό, ἀσπληρὰ αἰσθητικό. Πῶς νὰ ἐπιτύχουν ἕνα τέτοιο παλῆμο ἡθοιοί, οἱ ὅποιοι μεταφέρονται ἀπότομα ἀπὸ τὸ Vernenil στὸν Lepoignant, καὶ δὲν δροῦν διαρκῶς μέσα στὶς σφαίρας τῆς Τέχνης; Ἄν ἐξαιρετοῦν ἡ κ. Κοτοπούλη, ὁ κ. Γληνὸς καὶ προπάντων ὁ κ. Ἀποστολίδης, οἱ ὁποῖοι διημιούργησαν ἐμπνευσμένα τὸ ρόλο τους, καὶ ὁ κ. Μενωτής ποῦ τὸν κράτησε εὐσυνείδητα, ὅλοι οἱ ἄλλοι ἡθοιοὶ δὲν φαίνονταν οὔτε νὰ ἔχουν καταλάβει τὸ ἔργον Ὁ κ. Μυρὰτ μὲ μέσα ἐντελῶς ἐξωτερικὰ ἔδειξε μόνον τὸν πυρετὸ ποῦ κίπει τὸ Ρουζέ καὶ τίποτε ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν του ταραχὴ, ἀπὸ τὴ συνειδητὴ του ἐγκατάλειψη στὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ. Ὁ κ. Ροζάν δὲν ἔξερε οὔτε μιὰ λέξη ἀπὸ τὸ ρόλο του, περιμένει νὰ τὴς ἀκούσει ὅλες ἀπὸ τὸν ὑποβολέα, καὶ τὴς ἀ-

πάγγελε ἀργά, μὲ στίμφο, ὁμοιόμορφα, χωρὶς κανένα χάρισμα.

Μερικὲς λεπτομέρειες ἐπίσης θὰ μπορούσαν καὶ χωρὶς μεγάλο κόπο νὰ ἦσαν πρὸς ἐπιμελημένες. Ὅταν πρόκειται νὰ μαστιγώσουν κάποιον, τὸν ξεγυμνώνουν καὶ τὸν λύνουν. Ὁ μαστιγοτῆς τονίζει ὅτι δέκα χτύποι θ' ἀφήσουν τὸ θῆμα ἀναίσθητο. Κ' ἐντούτοις τὸ θῆμα παρουσιάσθηκε στὴ σκηνὴ ἄλυτο, μ' ἕνα βαρὺ μανδύα καὶ ὁ πρῶτος χτύπος ποῦ ἔπεσε πρὶν κλείσει ἡ αὐλαία, δὲν ἦταν ἀρκετὸς οὔτε γιὰ νὰ ξεσκονίσει τὸ μανδύα αὐτό. Γιατί νὰ μὴ πέσει ἡ αὐλαία τὴν ὅρα ποῦ ὁ μαστιγοτῆς ἐτοιμάζεται νὰ χτυπήσει τὸ γυμνὸ θῆμα;

Παρ' ὅλες ὁμοῦς τὴς ἐλλείψεις αὐτῆς, ὁ θίασος τῆς κ. Κοτοπούλη μένει ἀξίος τῶν πρὸς θερμῶν συγχαρητηρίων καὶ γιὰ τὴν ἀπόφασίν του νὰ παρουσιάσει ἕνα ἔργο ποῦ κλείνει μέσα του ἕνα νόημα καὶ ὑψώνεται πρὸς τὴν Τέχνη, καὶ γιὰ τὴν προσπάθειαν ποῦ κατέβαλε γιὰ νὰ τὸ ἀνεβάσει μὲ κάποια ἀριότητα.

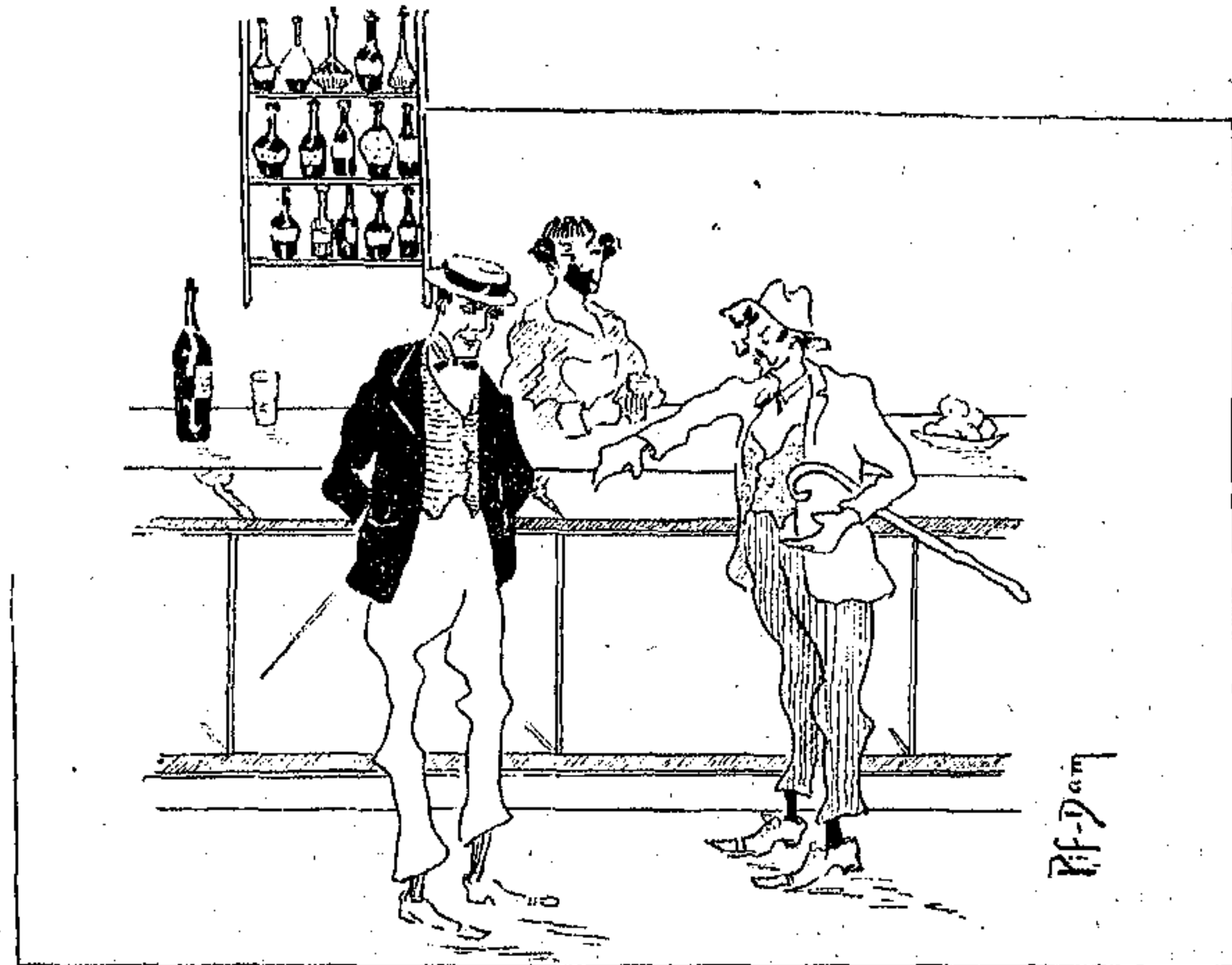
Στὸ θέατρο Κεντρικὸ ἔδωσε μερικὲς παραστάσεις ὁ θίασος Καζ τῆς Duslos. Ὅπως ὅλοι οἱ γαλλικοὶ θίασοι de tournée, δὲν ἔπαιξε παρὰ ἀσήμαντα, βιομηχανικὰ κατασκευάσματα, καὶ ρομαντικὰ ἔργα ἐπίσης ἀσήμαντα, ἀλλὰ ποῦ ἔχουν ὀπωσθήκατε μιὰ κάποια ἱστορικὴ ἀξία. Ἡ Κα Duslos εἶναι πολὺν περισσότερο ὄρατο γυναικία, παρὰ μεγάλῃ ἡθοιοίς. Εἶναι κομψή, γνύνεται ἐξαισία ἡ θεὰ τῆς εἶναι εὐχάριστη. Καὶ εἶχε καὶ τὴν εὐσυνειδησίαν νὰ περιβληθεῖ μ' ἕναν πολὺν παρουσιασμὸ θίασο. Ὁ θίασος τῆς ἦταν ὁ καλύτερος ἀπ' ὅσους ἦρθαν ποτὲ στὴν Ἀθήνα. Ὅλοι οἱ ἡθοιοὶ ἦσαν στὴ θέσιν τους: καὶ ὁ κ. Cheand καὶ προπάντων ὁ κ. Lafon τῆς Comédite Française δειχτηκαν, στιγμῆς, καὶ δημιουργοί. Ὁ θίασος τῆς Κα Duslos ἀμφιπάζοντας μὲ καταπληκτικὴ ταχύτητα, ἀρμονία καὶ χάρι, τὴς ἀνόητες καὶ ἀσήμαντες comédies, ἔδειξε γιὰ τὴς ἀνέχεται τὸ παρισινὸ κοινὸ τῶν θεάτρων τοῦ Boulevard: οἱ κωμωδίες αὐτῆς, ὅταν παίζονται ἀριστοτεχνικὰ, μποροῦν νὰ διασκεδάσουν.

Πότε πιά θ' ἀλλάξουν οἱ σκηνογραφίαι τοῦ Κεντρικοῦ; Τὸ μπλέ σαλόνι, καὶ τὸ καφέ σαλόνι μὲ τὴν ἀκαλαίσθητην ἡρέξαν ποῦ στεγάζουν ὅλα τὰ ἔργα, ἔγιναν κυριολεκτικὰ ἀνυπόφορα. Καταστρέφουν κάθε ἱllustron, Α. Θ.

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΙΤΑΛΙΑ

Εἶναι ἐποχὴ τῶν Ἐκατονταετηρίδων. Ὑστερα ἀπὸ τὸν Φόσκολο, ὁ Μόντι καὶ ὁ Πινδεμόντε... Ἐρεῖς ποιητῆς ποῦ ἐργάσθηκαν τὴν ἴδια ἐποχὴ καὶ ὑπῆρξαν ἐγκάρδιαι φίλοι. Τοῦ Φόσκολο ὁ θάρσος πέρασε. Τώρα γιορτάζουν τὸν Μόντι, τὸν τελευταῖο Ἰταλὸ ποιητὴ, ποῦ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὸν ἀνεμο τοῦ ρομαντισμοῦ, ποῦ φρασθεῖσε τότε σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη, κίλαψε μέχρις ἐσχάτων γιὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν κλασικισμὸ ποῦ κρημιζόταν. Μαζὶ μὲ τὸν Μόντι πέθανε καὶ ἡ κλασικὴ ποίηση στὴν Ἰ-

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΤΥΠΟΙ: ΣΤΟ ΜΠΑΡ ὑπὸ Pif-Dam

ταλία, καὶ οἱ ρομαντικοὶ ἔχασαν ἕναν ἰσχυρὸν ἐχθρὸ. Ὁ Μόντι θεωρεῖται ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους ποιητῆς τοῦ δέκατου ὀγδοοῦ ἰταλικοῦ αἰῶνα. Ἄφησε πολλὰ ἔργα, ἔμμετρα, θεατρικά, καὶ μετέφρασε τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου μὲ μεγάλη τέχνη, τόσο, ποῦ νὰ εἶναι μοναδική.

Ἡ ἑκατονταετηρίδα του γιορτάστηκε σὲ δυὸ πόλεις, στὴ Ραβέννα, ὅπου ἔζησε, καὶ στὸ Φουσιγιάνο, ὅπου γεννήθηκε. Τὴ γέννησίν του ὁμοῦς τώρα διεκδικεῖ καὶ ἡ Φερράρα. Αὐτοῦ ἐμεγάλωσε καὶ αὐτοῦ σπούδασε νομικά, πρὶν φύγει γιὰ τὴ Ρώμη. Στὴ Φερράρα μάλιστα, κάτω ἀπὸ τὴ γαλιὰ του, εἶναι σκαλισμένοι μερικοὶ στίχοι τοῦ ποιητῆ, ποῦ παρουσιάζουν τὴ Φερράρα γιὰ πατρίδα του. Στὴ Ραβέννα ἡ γιορτὴ εἶχε μεγαλύτερη ἐπισημότητα. Ὁ ἀπεσταλμένος τῆς κυβερνήσεως Ρουσσὸ ἐπέλεξε ἕνα ἐγκώμιο στὸ νεκρὸ ποιητῆ, ποῦ κριθῆκε ἡ τελειότερη καὶ ἀκριβέστερη κριτικὴ ἀνάλυση τοῦ ἔργου του. Ὁ Δῆμος τῆς Φερράρας, γιὰ νὰ τιμήσῃ τὴ γιορτὴ τοῦ Φουσιγιάνο, ἔστειλε τὴν καρδιά τοῦ Μόντι, ποῦναι κλεισμένη σ' ἑβένινο κουτί, μέσα σὲ κρυστάλλινον κύλινδρον μ' ἑλληνικὴ ἐπιγραφή τοῦ Μπελλόττι καὶ παραχωρημένη στὸ Δῆμον Φερράρας ἀπὸ τὴν κόρη τοῦ Μόντι, Κοστάντζα Περτικάρι. Στὴ βιβλιοθήκην τῆς Φερ-

ράρας φυλάσσονται, ἀκόμα, καὶ λείψανα τοῦ Ἀριστοῦ καὶ κόκκαλα τοῦ Γάσσο.

Προτομές, πινακίδες, μετάλλια, λόγοι, μελέτες, παραστάσεις τῶν ἔργων του στὰ θεάτρα, ὅλα γίνονται γιὰ τὸν Μόντι. Ὅ,τι δὲ γίνεται στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἴσως οὔτε γίνε ποτὲ, γιὰ ἕναν ποιητῆ. Ἐστὶ γιορτάστηκε ἡ ἑκατονταετηρίδα τοῦ Βιτσέντζο Μόντι στὴν ὀραία του πατρίδα καὶ σ' ὅλη τὴν πνευματικὴ Ἰταλία.

Μὲ τὴ σιγὰ του, γιορτάζεται καὶ ὁ Πινδεμόντε. Μέτριος ποιητῆς, μηδαμινὸς σχεδὸν μπροστὰ στὸ ἀνάστημα τοῦ Μόντι, ἀλλὰ μεταφραστικὸς διάσημος τῆς Ὀδύσσειας τοῦ Ὀμήρου. Ὅσοι καὶ ἂν δοκίμασαν κατοπινα νὰ τὸν μιμηθοῦν, κανένας δὲν τὸν ἔφτασε. Τὸ θαλασσινὸ ἀριστούργημα τοῦ Ὀμήρου ἴσως σὲ καμμιὰ ἄλλη γλῶσσα δὲ μεταφράστηκε τόσο ὀραία. Κι' αὐτὸ ἡ Ἰταλικὴ λογοτεχνία τὸ ὑπέλει στὸν Πινδεμόντε. Ἡ ἑκατονταετηρίδα του γιορτάστηκε μὲ τὸν ἴδιον σεβασμὸ. Ὁ Ἰταλὸς γνωρίζει νὰ τιμᾷ τὸν καλλιτέχνη. Στὴς πρὸς μικρὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας, πρὸς τὸν Δημόσιον κήπον, μὲ τὸ συντριβάνι στὴ μέση, μιὰ λευκὴ προτομή, ἕνα ἀγαλμα — καὶ ὁ ἐντόπιος, μὲ ἀπερηφάνεια ποῦ συγκινεῖ, ξεστομίζει ἕνα ὁ-

ΑΛΛΗΟΓΡΑΦΙΑ

22 Ἰανουαρίου

κ. Γ. Θ. Κώδων. Ἀνεπαύθη ἡ συνδρομή σας, εὐχαριστοῦμεν. Διὰ τὸ ἄλλο δὲν ἐπιθυμοῦμεθα ὅτι ἐξέλθομεν. — **Ε. Σ. Ν.** Ἀπολακίας Γόσου. Ἄν ἐννοεῖται νὰ σὺ στείλωμεν τὸ τεύχος δωρεάν, ἀδυνατοῦμεν, διότι τὸ ἀπειροπληθὲς ὄμοιον αἰτήσεων ἐκ μέρους Σωματείων καὶ Ημερολογητῶν. — κ. **Στ. Β.** Ἐνταῦθα, δὲν εὐρίσκομεν τίποτε βάρσιμον καὶ οἰκτιρῶδες εἰς τὴν διατριβὴν σας. Ἄν εἴχατε νὰ προσθέσατε πράγματα, γεγονότα, μάλιστα. — κ. **Τ. Β.** Καβάλλαν. Ἰσπολασθέντα ἑκάστη χειρῶν γράμματα «Ἀλληλογραφίας» ἀνευρέθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν, ὥστε πιθανόν νὰ εἴχατε καὶ τὴν ἀπάντησάν ποῦ σὺ ἐνδιαφέρεται. Ὅπωςδήποτε δὲν ἀποδέχεται τίποτε νὰ σταίλετε καὶ ἄλλα. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς ἀναγνώσεις. — δ. **Α. Κ.** Χανιά. Θερματάτως εὐχαριστίας δι' ὅλα. Ναί, θὰ μᾶς υποχρεώσατε νὰ ἀναφέρετε τὰ περιεχόμενα τῆς «Νέας Ἑστίας» εἰς τὴν ἐφημερίδα σας. — κ. **Β. Φ.** Χασάνι. Διεβιβάσθησαν αἱ εὐχαριστίαι σας. — κ. **Χ. Γ. Κ.** Πύργον. Δυστυχῶς ὁ διευθυντὴς τῆς «Ν. Ἑστίας» δὲν ἔχει καιρὸν δι' ὅτι τοῦ ζητεῖτε. — δ. **Σ. Σ. Σ.** Ἀλαξάνδρειαν. Ἐν τάξει. Εὐχαριστοῦμεν. — κ. **Φ. Α.** Ἐνταῦθα, δείγμα καὶ αὐτὸ τῆς συγχρόνου δικτυοκτικότητος. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸ συμπαθὲς ἐνδιαφέρον. — κ. **Δημ. Γκ.** Ἐνταῦθα. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ὑπόδειξιν, ἐλάβομεν τὰ μέτρα μᾶς καὶ ἐλπίζομεν νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ αὐτό. — κ. **Β. Μ. Π.** Προσεχῶς θὰ ἐκδοθῇ μία μεγάλη Στοιχειώδης ὑπὸ τοῦ κ. Ἠλ. Βουτιερῆ. Ἐκεῖ θὰ τὰ εἴρατε ὅλα. — δ. **Α. Α.** Κέρκυραν. Καὶ τὴν ὑπογραφήν ἐδιαβάσαμεν καὶ τὸ γράψιμον ἀνεγνωρίσαμεν. Ἐγκαρδίας εὐχαριστίας. — κ. **Ν. Α. Π.** Τρίκαλα. Καὶ ὅμως τὸ ἐλάβαμεν ἄργά. Ἀτυχία καὶ γὰρ μᾶς, βεβαιώθητε. — κ. **Γ. Ε.** Ἐνταῦθα. Ὅσον ἐπιθυμοῦμεν. Μπορεῖτε νὰ σταίλετε καὶ τὸν «Ἰωνά», ἂν δὲν εἶναι ἐκτανέστερος ἀπ' ὅσον λογαριάζετε. — δ. **Φωτ. Ἀλξ.** Ἐνταῦθα. Ὁ συναργάτης μᾶς, εἰς τὸν ὅποιον ἀπεστέλεται τὸ χειρῶν γράμμα, μᾶς ἀνημώσθη: «κρινόμενα ὅμα, ἐστυλιγμένον χωρὶς καμμιὰ τέχνη». — κ. **Τ. Π. Ε.**, **Α. Ε. 703.** Ὅχι ἀκόμη ἀρκετὰ ἐπιτυχῆ. Τὸ «Ἀφῆσέ με» ἤμποροῦσε νὰ πλουτισθῇ μὲ ἄριστοκαταληξίας καὶ νὰ ἐξαρθῇ εἰς ὠραιότερον

τέλος. — δ. **Νεφ. Πορφ.** Σάμον. Δεκτὸν οἱ «Ἀρτοπορημένοι θάνατοι». Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ καλὰ λόγια. — κ. **Ἀνδρ. Σιγ.** Ζάκυνθον. Καὶ σὺς, σὺς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐχὰς. Ἀλλὰ πρέπει νὰ προσπαθήσατε ἀκόμη, ἂν θέλετε νὰ εἴδη κατὰ ἀφῆρον. Τοῦ ἐλευθέρου στίχου ἡ μόδα εἶναι περαιομένη σχεδὸν κλέον. Δουλέψετε τὸν δεκαπεντασύλλαβον! — κ. **Δ. Γιουλ.** Ἰύθειον. Διὰ νὰ σὺς ἀπαντήσωμεν τὴν κρίσιν μᾶς, πρέπει νὰ μᾶς σταίλετε κατὰ «φιλολογικόν». Τὸ σημερινόν ἐκφεύγει τοῦ κύκλου τοῦ παραδοξοῦ μᾶς, ἔχον κυρίως διδακτικὴν ἀξίαν.
Η «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ»

“ΒΟΥΤΡΥΣ”
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΟΙΝΩΝ & ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ & ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ
ΔΡΑΧ. [60.000.000
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ 27^α
ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ :
Λευκοί, ἐρυθροί, γλυκοὶ ποσάτα
ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΛΛΑΣ :
Ἐπιτραπέζιοι, ἐπιδύρπιοι, ὀρεκτικοί, τουρκικαί.
ΒΕΡΜΟΥΤ
ἐκ καλαίου ποσάτου οἴνου.
ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ ἀπαράμιλλος,
ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ ΒΟΥΤΡΥΣ
ΤΥΠΟΥ ΚΟΝΙΑΚ
ἐφάμιλλον τῶν καλυτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ.
Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως.

ΠΥΡΣΟΝ Α. Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
Τὸ σημαντικότερον μνημεῖον τῆς Νεοελληνικῆς ἑκατονταετίας
/ Συγγράφεται ὑπὸ 700 ἐπιστημόνων, λογίων, συγγραφέων.
Ἐκδίδεται εἰς τόμους μεγάλου τρισηλίου σχήματος ἐκ σελίδων 1000 περίπου. πλουσίως εἰκονογραφημένους καὶ καλλιτεχνικώτατα χρυσοδεμένους.
ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗΝ διὰ μηνιαίων 100δραχμῶν δόσεων, ἐγγραφόμενοι συνδρομητὰ διὰ τοὺς 12 πρώτους, τόμους ἐντὶ δρ. 3.000.—
Ζητήσατε ἐγκυκλίους καὶ πληροφορίας, γράφοντες:
ΠΥΡΣΟΝ Α. Ε., Λυκοργίου 18, Ἀθήναι

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ “ΕΣΤΙΑΣ,”
Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ
ΣΤΑΔΙΟΥ 50

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Π. Βαλάκη :** Ἡ διδασκαλία τῶν νέων Ἑλληνικῶν Δραχ. 70
- Ἡ διδασκαλία τῶν Ἐκθέσεων τόμος Β'. Αἱ ἐκθέσεις εἰς τὰ σχολεῖα τῆς μέσης Ἐκπαιδεύσεως » 50
- Α. Τζαρτζάνου :** Νεοελληνικὴ Σύνταξις ἤτοι Συντακτικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης » 60
- Κ. Παλαμᾶ :** Ὁ Τάφος Ἐκδοσις 4^η » 25
- Π. Χρονοπούλου :** Ξύπνια Ὀνειρα (ποιήματα). Ἐκδ. πολυτελῆς » 30
- Ε. Ἀνάση :** Τὸ τριφύλλι » 6
- Ὁ καπνὸς » 40
- Γρ. Ξενοπούλου :** Ὁ Κατήφορος » 50
- Στέλλα Βιολάντη τὸ διήγημα μαζί με τὸ δράμα Ἐκδοσις 4^η » 20

Τὰ ταχυδρομικὰ ἔξοδα ἀνερχόμενα εἰς 20% περίπου ἐπὶ τῆς ἀξίας τῆς παραγγελίας, εἶναι εἰς βάρος τοῦ παραγγέλλοντος.